

DEÁK ÓVODA

OM azonosító: 034318

1041 Budapest, Deák F. u 95

www.deakovi.hu

Tel/Fax: 369-6307

A Deák Óvoda pedagógiai programja

Sajátos Nevelési Igényű gyermekek Óvodai Integrációja

Készítette: Csabainé Kurucz Orsolya Intézményvezető	Érvényesség: határozatlan időre
Jóváhagyta: az óvoda nevelőtestülete	Törvények, rendeletek: <ul style="list-style-type: none"> - 2011. évi CXC. Törvény a nemzeti köznevelésről - 229/2012. (VIII.28.) Korm. Rendelete a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról - 20/2012. EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról - 363/2012. (XII.17.) Kormány rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról - 32/2012. ((X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának irányelve kiadásáról
Dátum: 2018.08.31.	Iktatószám: 102/2018
Kapják : <ol style="list-style-type: none"> 1. Fenntartó 2. Intézményvezető 3. Irattár 4. Óvodapedagógusok	Tárolási hely: A Deák Óvoda irodája Könyvtár

ÓVODÁNK ADATAI

Neve: Deák Óvoda

Címe: 1041. Budapest, Deák Ferenc u. 95

Telefon/fax: 3696-307

Fenntartója: Budapest Főváros IV. ker. Újpest Önkormányzat

Címe: 1041 Budapest, István út 14.

Telefon: 369-3333

Alapító okirat száma: 158/2013. (VI.22.)

kelte: Újpest, 2013. szeptember 04.

Az intézmény vezetője: Csabainé Kurucz Orsolya

A program benyújtója: Az intézményvezető és a pedagógus testület

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ	4
1. ÓVODÁNK JELLEMZŐI	5
2. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK CÉLJA	5
3. A PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK FELADATAI	12
4. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK TARTALMA	13
4.1. FELADATUNK AZ EGÉSZSÉG FEJLESZTÉS TERÜLETÉN	13
4.2. ÉRZELMI, ERKÖLCSI ÉS ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA.....	20
4.3. ANYANYELVI, ÉRTELMI NEVELÉS, FEJLESZTÉS, ...	24
5. A GYERMEK TEVÉKENYSÉGFORMÁI	26
5.1. JÁTÉK	27
5.2. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	30
5.3. A TANULÁS	30
6. A FEJLESZTÉS TERÜLETEI	33
6.1. VERSELÉS, MESÉLÉS.....	33
6.2. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC	36
6.3. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	36
6.4. MOZGÁS	39
6.5. KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSÉRE NEVELÉS	42
7. ÓVODÁNK SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI RENDJE	48
7.1. ÓVODÁNK MINT SZERVEZET	48
7.2. SZEMÉLYI FELTÉTELEK, FELADATKÖRÖK, KOMPETENCIÁK	49
7.3. PEDAGÓGIAI DOKUMENTÁCIÓK	50
8. AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI	52
8.1. AZ ÓVODÁBA LÉPÉS ÉS AZ ÓVODÁZTATÁS FELTÉTELEI	52
8.2. AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI	53
9. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZE	53
9.1. CSALÁD ÉS ÓVODA	55
9.2. ÓVODÁNK NEVELŐKÖZÖSSÉGÉNEK ÉS MUNKATÁRSAINAK BELSŐ KAPCSOLATAI	58
9.3. AZ ÓVODA KÜLSŐ KAPCSOLATAI.....	57
10. ÓVODÁNK SAJÁTOS FELADATA A GYERMEKVÉDELEM	58
.....	60
11. ÉRVÉNYESSEGI RENDELKEZÉSEK	61

BEVEZETŐ

A Deák Óvoda programja az 1985. évi óvodanyitástól kezdő pedagógiai munkánk alapján fogalmazódott meg, arra a jogos társadalmi igényre alapozottan, miszerint vannak olyan elvárások az óvodai neveléssel szemben, hogy a sajátos nevelési igényű (továbbiakban: SNI) gyermekek ép társaik körében nevelkedjenek és készüljenek fel az iskolai életre.

Az óvodai nevelés gyakorlata mindig érzékenyen reagált a környezet igényeire, a változásokra, a változtatások szükségességére. Programunk is ezt tükrözi, amely azáltal is érzékelhető, hogy megelőzte mind az általános szemléletet, mind a törvényes háttér biztonságát. Megőrzi, és alapjának tekinti a magyar óvodapedagógia értékeit - azon belül valósul meg - illetve azt kiegészíti megfelelő és elégséges szakirányú ellátással. Azt az inkluzív pedagógiai szemléletet tükrözi, hogy a speciális megsegítést igénylő gyermek is egyenrangú tagja óvodánk gyermekközösségének, s célunk, hogy az óvoda váljon alkalmassá minden egyes gyermek nevelési szükségletének kielégítésére.

Programunk sajátossága, hogy vertikálisan és horizontálisan egyszerre van jelen az óvodapedagógiai és a gyógypedagógiai fejlesztés. Az együttnevelés kölcsönhatására építünk.

A befogadásra irányuló nevelési feladatok megoldása csak egy része a feladatoknak. Kapcsolódó feladatsorokat oldunk meg ahhoz, hogy a befogadás maximális és elégséges sérülés specifikus fejlesztéssel párosuljon, melynek eredménye a saját magát is elfogadó, teljes életet élő ember legyen.

Az SNI gyermekek integrációjának programja ötvözi a hazai óvodai nevelés hagyományait, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját, a Fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelveit, valamint a különleges gondozást igénylő – testi fogyatékos, beszéd fogyatékos, enyhe értelmi fogyatékos érzékszervi fogyatékos, autista, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdő- gyermekek fejlesztéséhez szükséges dokumentációkat (publikációkat, tanulmányokat, pályázatokat, szakdolgozatokat, konferenciák anyagait, stb.).

A program szükségessége mind óvodapedagógiailag, mind gyógypedagógiailag, mind orvosilag (neurológiailag, ortopédiailag, stb.), mind pedig a társadalmi elvárás szempontjából indokolt.

Óvodánk nevelőközössége által készített, az OKI által minősített saját választható programunkat adaptáltuk (MOI), melyet a 158/2013. (VI.22.) számú Alapító Okiratnak megfelelően átdolgoztunk.

2012-14 között részt vettünk a **Társadalmi Megújulás Operatív Program Sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja** (Kódszám: TÁMOP-3.4.2.A-11/2) című pályázatban, melynek során intézményi innovációt dolgoztunk ki. A Mellékletben olvasható Egyéni átvezetést segítő program modellje és a Szülői partnerség a pályázat eredményeként született.

1. ÓVODÁNK JELLEMZŐI

Óvodánk 1985-ben épült - 200 férőhelyes, 8 csoportos, az integráltan nevelt SNI gyermekek létszáma a teljes létszám kb. 20%-a

Újpesten, központi helyen található, Claps rendszerű, egyedi tervezésű - mind külsőleg, mind belső megoldások tekintetében.

Speciális vállalkásunk okán kiemelt szerepet kap a:

- Mozgásfejlesztés
- Környezeti nevelés
- Anyanyelvi nevelés

1. 1 SZEMÉLYI FELTÉTELEK

Az óvoda dolgozói összetételének mutatói

A nevelőtestület	létszám
intézményvezető	1
óvodapedagógus	16
Összesen:	17

- A csoportokban két óvodapedagógus, egy dajka, illetve (gyógy-) pedagógiai asszisztens dolgozik összehangolt nevelőmunkára törekedve, amely a gyermekek nevelése során állandó értéként jelenik meg.
- Az intézményvezető munkáját a megbízott vezetőhelyettes segíti.
- A veszélyeztetett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeket és családjukat a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős kíséri figyelemmel.
- A gyógypedagógiai ellátáshoz szükséges gyógypedagógust, szomatopedagógust, logopédust az Újpesti Speciális Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézmény biztosítja számunkra.

Óvodánk minden dolgozója elkötelezetten törekszik a nyugodt, derűs légkörben történő gyermeknevelésre, amely során a pedagógus szakértelmével, mintaadásával biztosítja a gyermek számára szükséges tevékenységeket.

1. 2. TÁRGYI FELTÉTELEK, ESZKÖZRENDSZER

- Az épület kétszintes, a felső szint rámpával is megközelíthető, az akadálymentesítés biztosított.
- Szintenként 4-4 foglalkoztató (csoportszoba) van. A helyiségek a megszokottnál tágasabbak, természetes megvilágítással rendelkeznek. Az óvoda minden helyisége gyermekmagasságban ablakokkal rendelkezik. A csoportszobákhoz öltözőszekrényekkel ellátott öltözőrész tartozik, és két csoportonként egy mosdó.
- A tornatermünk az épület tervezésével egyidőben, eredetileg is tornaterem céljára épült.
- Belső átriumos megoldás teszi még hangulatosabbá intézményünket.
- Hatalmas kertünkben sok növény, virágágyás, zöldséges és gyógynövénykert, általunk telepített fák, bokrok, és egy szintén általunk készített tó van. Óvodakertünk/udvarunk megfelel a „Zöld Óvoda” és a „Madárbarát Óvoda kert” kritériumainak is.
- Elektromos működtetésű árnyékolók védik szükség esetén a gyermekeket a napsugárzástól. Egy pancsoló ad lehetőséget a nyári hűsülésre.
- Udvari eszközeinket fokozatosan bővítjük, főleg pályázati úton szerzett összegekből, illetve a fenntartó támogatásával.
- Kimagaslóan jó mozgásfejlesztő eszközellátottságunk, amely mind az ép, mind a speciális igényű gyermekek sokoldalú fejlődését biztosítja.
- Könyvtárállományunk több mint 2000 kötet, melyet a lehetőségekhez képest folyamatosan bővítünk a pedagógiai munkát segítő, módszertani kultúrát fejlesztő szakirodalommal.
- A csoportokban használatos játékeszközök biztosításánál figyelembe vesszük a csoportok heterogén (vegyes) összetételét, ezért minden csoportban jelen van a minden korcsoportot kiszolgáló, és minden játékfajtát megvalósítható eszköz.
- Szakmai eszközeink folyamatos bővítésénél arra törekszünk, hogy megfeleljenek a korszerű pedagógiai módszereknek, illetve a kiemelt nevelési területek által

meghatározott elvárásoknak. 3 fejlesztő szoba áll a gyógypedagógusok rendelkezésére, az egyéni és kiscsoportos fejlesztés érdekében.

- HACCP rendszer alapján működő melegítőkonyháink vannak.

1. 3. GYERMEKKÉPÜNK

*...A gyermekszem: a legfurcsább hatalom,
Próbáld ki csak másokon vagy magadon,
Mert amikor a gyermekszem kérve kér,
Abba minden vágy és csoda belefér...
Szűcs Imre: A gyermekszem*

Elvünk hogy:

- Minden gyermek külön szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség.
- A gyermek érzékeny a hitelességre, megérzi a hamisságot.
- A gyermeki kíváncsiság nem ismer határokat sem gondolati, sem cselekvési síkon.
- A gyermek szeretetet vár, és ha kap, szeretetet ad.
- A gyermek akkor tudja képességeit maximálisan alkalmazni, ha biztonságban érzi magát.
- A gyermek mintát követ minket, mind a felnőtt, mind a kortárs mintáját.
- A gyermeki évek megismételhetetlenek!

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Gyermekközpontú óvodai nevelésünk során a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelést, és a meglévő hátrányaik előítélet-mentes csökkentését. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszeré és tárgyi környezete biztosítja az óvodás korú gyermek fejlődésének megfelelő feltételeit. Miközben az óvoda teljesíti társadalmi funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő – személyiségfejlesztő), a gyermekben megteremtődnek a következő életszakaszba (kisiskolás kor) való átlépés pszichikus feltételei. A gyermek belső érése, a családi nevelés, és az óvodai nevelés eredményeként az óvodáskor végére az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet a kisgyermek többsége eléri. Lassú átmenetben belépnek abba az állapotba, amelyben az óvodásból iskolás válik.

Célunk, hogy az általunk nevelt gyermekeket a következők jellemezzék:

- legyen érdeklődő, kíváncsi, ébredjen fel benne a tudásvágy, kreativitás, lelje örömét és váljon igényévé a mozgás a mindennapos testedzés,
- szeresse, óvja, ápolja, tisztelje természeti, épített és társadalmi környezetét, és bátran alakítsa azt, anélkül, hogy kárt tenne benne,
- empátiával, toleranciával, segítőkészséggel, jó szándékkal forduljon társai felé,
- rendelkezzen az életkorának megfelelő önállósággal, önfegyelmével, feladattudattal, szabálytudattal és kitartással,
- legyen képes a különbözőségek elfogadására,
- alkalmazza a kultúrált viselkedés szokásait és szabályait,
- az SNI gyermek illeszkedjen be, fejlődjön, az arra képesek együtt haladjanak társaikkal, a felelősségben osztozunk a szülőkkel,
- az együttnevelődéssel a különbözőségek elfogadására lesznek képesek, toleráns magatartást mutatnak mások iránt. A más kultúrából érkező gyermekek szokásait képesek lesznek elfogadni. Óvodánk előítéletektől mentes, nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.
- Óvodánk pedagógiai programja a nevelőtestület által megfogalmazott gyermekkép megvalósítását szolgáló gyermeki tevékenységeket, a fejlődést támogató tevékenységeket, a fejlődést segítő tevékenységeket és a tudatos és tervszerű nevelői hatások rendszerét tartalmazza.

1.4. ÓVODAKÉPÜNK

Az óvoda társadalmi környezete

- A Deák Óvoda Újpesten, a lakótelep központi helyén működik. Jellemző a kettő, illetve többgyermekes család. A családok fenntartása érdekében a szülők többségében elfoglaltak, dolgozók.
- A szülő az óvodát partnerként tekintik, szívesen vesznek részt a közös programokban, a közös célért végzett óvodai életben.
- A minőségi munka partnerközpontú szellemiségének jelentőségét felismerve, törekszünk az intézményi kulcsfolyamatok szabályozására.
- Az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeinek megteremtését és fejlesztését folyamatos feladatunknak tekintjük.
- Az integrációval, inklúzióval kapcsolatos feladatokat elkötelezetten felvállaljuk.

Óvodai nevelésük alapelvei

- A családi nevelés az elsődleges, pedagógiai tevékenységünk azt kiegészíti, mely során a gyermekben megteremtődnek a következő életszakaszba átlépés belső pszichikus feltételei. ➤ A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó illetve a más országokból érkezett gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását, az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletét és védelmét, különösképpen az egyenlő hozzáférés biztosítását.
- Pedagógusaink elkötelezettek és egyben megújulni képesek. Az óvoda dolgozói a gyermek személyiségét tisztelettel, szeretettel, megbecsüléssel, elfogadó, segítő, támogató attitűddel és bizalommal kezeli. Az óvodapedagógus modellszerepét hangsúlyozva az óvodában a viselkedési mintákat a gyermek utánzás, modellkövetés révén tanulja meg, ezért fontosnak tartjuk, hogy minden dolgozót esztétikus külső, kiegyensúlyozott, empatikus attitűd, toleráns magatartás, jó konfliktuskezelés, kreativitás jellemezen.
- A gyermek legfőbb tevékenysége a játék, amely semmi mással nem helyettesíthető. ➤ Törekszünk a gyermekek személyiségében lévő lehetőségek kibontakoztatására és a fejlesztés érdekében mindent megteszünk.
- Személyisége érdekében törekszünk arra, hogy a gyermek kíváncsiságát, érdeklődését, érzékenységét elfogadó magatartás vegye körül.
- A gyermekek egyéni, fejlettségi szintjére alapozunk, figyelembe vesszük az eltérő fejlődési ütemet.

A gyermekközpontú nevelésre törekszünk, amely a kisgyermek sajátos életkoronként, egyéni testi-lelki igényeit veszi alapul. Az egyéni személyiség kibontakoztatása, olyan készségek, képességek, kompetenciák fejlesztése, amelyek megalapozzák „az életen át tartó tanulást”.

- Alapvető feladatunknak tekintjük a komplexitást, a kompetenciaorientáltságot. Sokrétű fejlesztő munkával arra törekszünk, hogy a gyermek személyisége alkalmassá váljon az iskolai életre.
- Világnézetileg semleges magatartást tanúsítunk, eszmei alapértékünk a humanizmus és demokratizmus, a gyermeki jogok és alapvető szabadságok tisztelete és védelme, különös tekintettel az egyenlő hozzáférés biztosítása.
- Törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek részére (sajátos nevelési igényű gyermekek, beilleszkedési- tanulási, magatartási problémákkal küzdő gyermekek, hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek,

illetve kiemelten tehetséges gyermekek – Nkt. 4 §) egyéni differenciáló módszerek és kompetencia fejlesztő, tehetséggondozó programok segítségével, amelyet a pedagógusok szakemberek segítségével valósítanak meg.

- Nagy súlyt fektetünk a szakmai továbbképzésre, ahol a cél önmagunk fejlesztése, és a gyakorlati, módszertani alkalmazás.
- Alapvető feltételnek tekintjük az egységes szemléletű nevelőtestületet, ahol közös kooperáló munkafolyamat valósul meg az óvodapedagógusok és a gyógypedagógusok között. Az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítő alkalmazottak között összehangolt munka jellemző.
- Törekszünk a családdal való együttműködésre a gyermek harmonikus személyiségfejlesztése érdekében.

2. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK CÉLJA

A pedagógiai programunk célja, hogy az Óvodai nevelés országos alapprogramjában megfogalmazott lehetőségek alapján (nem kisebbitve ezzel adott esetben a szegregált és egyéb speciális fejlesztést végző intézmények szükségességét) a 3-7 éves ép és az integrálható SNI gyermekek (Alapító Okiratunk szerint) az óvodai nevelés során - a részükre folyamatosan és elégségesen biztosított általános és speciális fejlesztés mellett - gyermeki jogukat is tiszteletben tartva szociálisan, érzelmileg, értelmileg az iskolai életre érette váljanak. Adjon mind az ép, mind a SNI gyermekek számára lehetőséget az egymással való kommunikációra, egymás megismerésére és elfogadására, így alapozva meg a későbbi társadalmi integrációt.

A programunk alapelveként tekinti, hogy "... A gyermeket különleges védelem illeti meg, és a törvény és más eszközök által nyújtott lehetőségek, hogy fizikailag, szellemileg, erkölcsileg, lelkiileg és társadalmilag egészségesen és normálisan tudjon fejlődni, szabadságban és méltóságban ...

... A fizikailag, szellemileg vagy társadalmilag hátrányos helyzetű gyermeknek meg kell kapnia az állapota és helyzete által megkövetelt kezelést, nevelést és speciális gondozást." (A GYERMEK JOGAI - az ENSZ által 1959-ben deklarált közlemény alapján)

Programunk arra épít, hogy a SNI gyerekek mintaként tekintik és érzelmileg kötődnek ép kortársaikhoz. Ez részükre spontán létrejövő húzóerőt jelent. Énképük és önértékelésük pozitív irányba fejlődik, csökken a függőségi beállítódásuk, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség

tudata. Külön gondot fordítunk arra, hogy a SNI gyermek minden segítséget megkapjon hátrányai leküzdéséhez. A SNI gyermekek egyénre szabott differenciált habilitációban, rehabilitációban részesülnek, a számukra megfelelő területeken. A gyermekekkel szemben támasztott elvárások igazodnak az egyéni fejlődési ütemükhöz. A gyermekek fejlődése érdekében folyamatos az együttműködés a speciális szakemberekkel.

Az ép gyermekek részéről a gyermeki előítélet-mentességre építünk. Ezzel a későbbi társadalmi integrálódás, a természetes, elfogadó attitűd kialakulásának alapjait célozzuk meg, valamint azt, hogy megtanulják a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányát.

A társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a különbözőség természetesnek tekintése, valamint egymás pozitív tulajdonságainak értékelése.

Pedagógiai programunk megvalósítása során támaszkodunk a hazai neveléstörténet hagyományaira, eszközeire, bevált gyakorlataira, illetve a szeretetteljes gondoskodásra, amely minden gyermeket megillet. Törekszünk a gyermekek harmonikus fejlődését elősegíteni, az „egész életen át tartó tanulás” alapjait, igényét a gyermekek számára megteremteni.

3. A PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai az óvodás korú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése:

- az egészséges életmód alakítása (a gyermekek gondozása, testi-lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése, az egészséges életvitel igényének kialakítása),
- érzelmi, erkölcsi, értékorientált közösségi nevelés és szocializáció (a gyermekek megismertetése önmagával, lehetőségeivel, korlátaival, szokás és normarendszer megalapozása),
- anyanyelvi- értelmi fejlesztés és nevelés, gondolkodás fejlesztése (a spontán és irányításban szerzett ismeretek feldolgozása és rendszerezése),
- a játék fontossága és elsődleges szerepe a gyermek fejlődésében valamint ismeretinek gazdagításában, egyéni képességeinek fejlesztésében, a kultúrákövetítésben.

Minden óvodáskorú gyermek esetében feladat a prevenció, de ez a SNI gyermekek esetében kiemelt hangsúlyt kap, és kiegészül a korrekció és a kompenzáció elvével.

A speciális feladatok ellátása mellett az ép gyermekeknél esetlegesen fellépő problémák is azonnali feltárássra kerülnek és ők is szakirányú ellátásban részesülnek.

Programunk egészében véve céljának és feladatának tekinti, hogy az óvodai nevelés, fejlesztés során elért eredmények függvényében 6-7 éves kor körül az ép és a SNI gyermekek egyaránt képességeiknek és mozgás, beszéd és értelmi állapotuknak megfelelő iskolatípusba kerüljenek. Az óvoda intézményvezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

4. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK TARTALMA

4.1. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS

Alapelvünk, hogy az egészségmegőrzés és a megelőzés elsődleges feladat, egész nap jelen van az óvodai tevékenységek során. Minősége egyrészt az életkortól függ, másrészt nagymértékben befolyásolja a nevelés, az eddigi tapasztalatok, kialakult sémák, az otthonról hozott szokások, elsajátított képességek. A megfelelő életmódot az óvodáskorú gyermek a környezetétől sajátítja el, ismeretszerzések, tapasztalatok, élmények, tevékenységek gyakorlása során.

Az életmód kialakulásában meghatározó a család: világnézete, életvitele, és az a közösség, környezet, amelyben a gyermek társas kapcsolatait éli, és amelynek kultúráját elsajátítja.

Óvodánkban az óvodapedagógusok:

- tiszteletben tartják a gyermek családi nevelésének nemzeti, etnikai, világnézeti hovatartozása miatti esetleges eltérőségét,
- tiszteletben tartják az alapvető emberi szükségleteket, az emberi jogokat,
- figyelembe veszik az eltérő kultúrák megjelenését,
- maximálisan hozzájárulnak a gyermek komfortérzésének biztosításához lelki és testi vonatkozásban egyaránt,
- biztosítják a törvényes képviselőkkel közösen a gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesülését,
- tudatában vannak, hogy az egészséges életmód kialakítása, gyakorlása, a környezettudatos magatartás megalapozása az egészséges testi és szellemi fejlődés biztosítója, és az óvodai nevelés elsődleges feladata, mely az egész nap folyamán jelen van, felkészítik az egészséges gyermekeket arra, hogy vegyék figyelembe, fogadják el - SNI társaiknak esetleg más, speciális feltételek lehetnek szükségesek az egészséges életmód kialakításához, eléréséhez.

4.1.1. Gondozás, testi szükségletek kielégítése, egészségfejlesztés

Alapelvünk hogy a felnőtt-gyermek kapcsolatban meghatározó ereje van a gondozásnak. A gondozás, mint szükséglet (addig, amíg a gyermek önkiszolgálóvá nem válik) intim kapcsolatot feltételez, időigényes. A gondozás során - testápolás, étkezés, öltözködés - a siettetés negatív hatást, a minőség romlását, a gyermek ellenállását válthatja ki.

A gyermekek gondozása nemcsak egészséges fejlődésüket biztosítja, de egyben a megbetegedések megelőzését is szolgálja. Fokozatosan alakítjuk ki a higiéniai szokásokat és a testápolást, valamint a helyes napirend folyamatát, rendszerét.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében az életkori sajátosságokon kívül döntőszerepe van a sérülés fajtájának, mértékének és annak, hogy ezt a gyermek és környezete hogyan dolgozza fel.

Korábbi kudarcélményük, nehézségeik, a túlzott elvárások, vagy túlzott segítségnyújtások, kényeztető nevelés miatt a sérült gyermekek egy része inaktív, passzív, állandó biztatást igényel olyan feladatokban, amit egyébként el tudna végezni.

Óvodánkban a gondozáshoz szükséges feltételek megteremtése speciális elemekkel bővül. Szükség van tárgyi segédeszközökre: kapaszkodók, támaszkodók, csúszásgátlók, különböző rögzítések, stb. használatát kell biztosítanunk. A tárgyi eszközökön kívül szakszerű segítségnyújtásra is szükség van, mely általában a gyógypedagógiai asszisztensre, pedagógiai asszisztensre, az óvodapedagógusokra, esetenként a dajkákra hárul.

A még el nem sajátított tevékenységeket el kell végeznünk a gyermekek helyett, miközben új sémákat tanítunk egy-egy önkiszolgálási lépéshez. A gyógypedagógusok segítségével meg kell határoznunk, hogy mit tesz lehetővé a gyermek mozgás, érzékszervi és értelmi állapota, mi legyen a következő lépés, illetve mi az, amit egyáltalán nem lehet elvárni tőle.

A sérült gyermekekre több időt fordítunk, ügyelve arra, hogy a többi gyermek is az egyéni képességének megfelelő segítséget, odafigyelést kapjon. Ezt megfelelő időbeosztással, jó szervezéssel és az ép, nagyobb gyermekek bevonásával érjük el.

Az óvoda - a teljes nevelőközösség - feladata a gyermekek képességeihez igazodó elvárások tükrözése. A gyermekeknek elegendő időt kell hagynunk, és következetesen megkövetelnünk tőlük azokat a feladatokat, tevékenységeket, melyeket már el tudnak végezni. Mindemellett folyamatosan új tevékenységeket tanítanunk nekik, betartva a fokozatosság elvét.

A tevékenységek elvégzése a mozgáskorlátozott, az értelmi és érzékszervi fogyatékos gyermekek esetében nehezített. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ők nem képesek ezeket megtanulni. Sokkal több időre, és megfelelő segítségre van szükségük ahhoz, hogy képesek legyenek elsajátítani azokat a feladatokat, amelyekre minden gyermeknek szüksége van, hogy életkorának megfelelő szinten önálló életet élhessen.

Előfordul olyan helyzet, amikor nincs elegendő idő arra, hogy a gyermek az önállóságot gyakorolja, de törekszünk arra, hogy ezek számát a lehető legkevesebbre csökkentsük. Ezt sok türelemmel, megfelelő időbeosztással és a napirend tudatos szervezésével érjük el.

Feladataink az egészségfejlesztés területén

A gyermekeknek az óvodában eltöltött idejükben jelentős, hogy részesüljenek testi-lelki jóllétet, egészséget, egészségi állapotot optimálisan és hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiba rendszeresen működő, napirendbe beépült egészségfejlesztő tevékenységekben, melyek pozitív változást idéznek elő a gyermek

egészségi állapotában. Az gyermek testi és lelki egészségének megőrzése, az egészséges életmód alakítása fontos feladat.

A gyermekek egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra különös figyelmet fordítunk:

- egészséges táplálkozás, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése
- testmozgás, mindennapos testnevelés,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a testi-lelki egészség fejlesztése
- a személyi higiéné, tisztálkodás, hajápolás, öltözködés, fogmosás területére terjednek ki.

A teljes körű egészségfejlesztés során figyelembe vesszük a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, az óvodában folyó átfogó prevenciós programokba történő beilleszthetőségét. Törekszünk a gyermekek egészségfejlesztésének mérhető, értékelhető, koordinált és tervszerű nyomon követésére.

Az óvodai dolgozók törekednek, közreműködnek a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek érdekében rendszeres kapcsolatot tart fenn az intézmény a Gyermekjóléti Szolgálattal, továbbá a gyermekvédelmi feladatok ellátásához kapcsolódó egyéb személyekkel, intézményekkel, hatósággal, a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Tevékenységek és időtartamuk a napirendben

Tevékenységek	Szept.-máj. 31-ig	Júni. 1-aug. 31-ig
Szabadjáték, egyéb tevékenység, levegőzés	7 óra 45 perc 1 óra	8 óra 4 óra
Öltözés, egyéb testápolási teendők	1 óra 10 perc	1 óra
Előkészületek az étkezéshez, étkezés	1 óra 5 perc	1 óra
Pihenés, alvás	Kb. 2 óra, igény szerint	Kb. 2 óra, igény szerint

4.1.2. Mozgásigény kielégítése

Alapelvünk, hogy az ép gyermekeket erőteljes testi fejlődés jellemzi 3-7 éves korban. A testi fejlődés megmutatkozik mozgásának fejlődésében, először a nagymozgások, majd a finommozgások területén. A mozgás az óvodáskor egész ideje alatt igen jelentős szerepet tölt be, a személyiség fejlesztésének eszköze.

A mozgásigény kielégítése az egész szervezet működésére és a személyiség fejlődésére kedvezően hat. A folyamatos gyakorláson keresztül mozgása, pszichikai képességei fejlődnek, minőségi változáson megy keresztül, alakulnak a mozgásos kompetenciák. Ezek a változások a gyermek egésznapos tevékenységében megfigyelhetők.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. A természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének - a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás - fejlődésére.

A spontán - a játékban, azon belül a szabad játékban - megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mozgás igényének állandó ébren tartása a későbbi felnőtté válás alkalmával kedvezően hat a személyiség alakulására, az életmódra, pl. szabadidő eltöltése, aktív sport üzése, stb. A céltudatos gyakorlás, a gondos testedzés, a szülők egészséges életmóddal kapcsolatos nézetei, törekvései pozitívan hatnak a gyermek testedzéssel kapcsolatos hozzáállására. A gyermek számára kívánatos eszköz a mozgás a teljesebb értékű élet elérése, a fizikai és szellemi terhelések jobb elviselésére és a teljesebb értékű értelmi

egészség elérése érdekében. Pedagógiai programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük, kedvező hatását, integráló szerepét hangsúlyozva.

Minden óvodáskorú gyermekre jellemző:

- a mozgás igényének jelenléte,
- a mozgás, mint örömforrás megélése,
- a mozgás önbizalom növelő hatása,
- az együttes mozgás élménye,
- a mozgáson keresztül egyéb képességek fejlődése (pl.: értelmi, érzelmi, erkölcsi, anyanyelvi, szociális).

A mozgásigény kielégítésének lehetőségei óvodánkban:

- szabadon választott mozgástevékenység,
- napi szervezett testnevelés,
- a hét bizonyos napjaira tervezett közös testnevelés, szükség esetén speciális megsegítéssel,
- különböző testnevelési játékok, sportolási lehetőség szervezése az óvodában,
- séták, kirándulások,
- sportversenyek, játékos, mozgásos vetélkedők, ➤ egyéb természeti környezet.

A mozgásigény kielégítésének helyszínei:

- csoportszoba,
- udvar,
- tornaterem, sportpálya ➤ sportlétesítmények.

A mozgásigény kielégítésének feltételei:

Óvodánkban az óvodás gyermekek az óvoda egész területét birtokolják mozgásigényük kielégítése céljából. A gyermekek mozgástevékenysége egyben veszélyeket is rejt magában. Ezért óvodánk helyiségeit, udvarát, eszközeit állandó jelleggel felügyeljük, karbantartjuk.

A különböző mozgásformák elsajátításának szabályait tudatosítjuk a gyermekekben, hogy egyre biztonságosabban éljenek saját képességeikkel, ismerjék fel korlátaikat, határaikat, s ha szükséges kérjenek segítséget.

A torna és mozgásfejlesztő eszközöket a csoportszobákban is használjuk, megfelelő időjárás esetén az udvaron is alkalmazzuk. A tornaterem használatát az óvodapedagógusok és a szomatopedagógusok minden nevelési év elején egyeztetik (tornatermi beosztás). A tornaterem használata a gyermekekre nézve lehet: csoportos, kiscsoportos és egyéni.

Az SNI gyermekek mozgásigény kielégítésének lehetőségei óvodánkban:

- speciális egyéni és csoportos mozgásnevelés

- pszichomotoros fejlesztő foglalkozások beszéd fogyatékos, enyhe értelmi fogyatékos, viselkedészavaros és a megismerő tevékenység zavarával, autizmussal, beszéd fogyatékkal küzdő gyermekek számára

Lehetőséget biztosítunk a délutáni órákban, az óvodai nevelési időn kívül tanfolyamok szervezésére megfelelő képzettségű szakemberek vezetésével, egyéb mozgásfejlesztő foglalkozásokra is: úszás, népi tánc, labdajáték.

Óvodánkban a mozgáslehetőségekbe minden szinten bekapcsolódhatnak a SNI gyerekek, de ennek kritériumait a szomatopedagógus és a logopédus közösen határozza meg az adott gyermek mozgás és értelmi állapotának függvényében. Feltétlenül fontos annak ismerete, hogy egy-egy mozgáskorlátozott gyermek számára melyek azok a kóros mozgásformák, tevékenységek, amelyeket semmilyen körülmények között sem végezhet. Ezért minden nevelési év kezdetén a SNI gyermekekről egyénre szabottan a szomatopedagógusok elkészítik a káros és szükséges mozgáselemek sorát az óvónők részére.

Az ép gyermekeket a természetes mozgásigényük kielégítése során megtanítjuk arra, hogy figyeljenek társaikra – az épekre és a sajátos nevelési igényűekre, kisebbekre és nagyobbakra egyaránt.

Mindezt elegendő időt biztosítunk, és energiát fordítunk arra, hogy a gyermekeket folyamatosan motiváljuk, és mozgásra, helyváltogatásra készítsük.

A nehezebben járó gyermekekkel gyakran sétálunk az udvaron, segítségünkkel használják a különböző mozgást fejlesztő - épületen belüli és udvari - játékokat. Elegendő lehetőséget és teret adunk arra, hogy csússzanak, másszanak, guruljanak és a nekik tetsző módon állandóan mozoghassanak. Az értelmi fogyatékos gyerekeket állandó/folyamatos figyelem mellett engedjük fel a magas tornaeszközökre, udvari játékokra.

A SNI gyerekeket is minden mozgásos játékba bevonjuk, főképpen olyanokba, amelyeket képesek elvégezni. Állapotuktól, lehetőségeiktől függően készítjük őket az ép gyermekek mozgásainak utánzására. Fokozottan ügyelünk arra, hogy a segédeszközöket használni képes sérültek használják is azokat.

Az egészséges gyermekeket úgy neveljük, hogy vonják be mozgásos játékukba SNI társaikat is.

4.1.3. Egészségvédelem, edzés

Az egészség védelméhez, megőrzéséhez fontos, hogy a gyermekek szervezete alkalmazkodni tudjon az őket érő hőmérséklet változásokhoz, az időjárás változásaihoz, az évszakváltással járó egyéb körülményekhez. Az edzés különböző formáinál figyelembe

vesszük a gyermekek közti egyéni különbségeket, a gyermekek adott egészségi állapotát és helyzetét.

A mozgáskorlátozott gyermekek szempontjából ez kiemelt jelentőségű, mivel az ő hőháztartásuk sok esetben megváltozik. Pl: Az athetotikus gyermekek izzadékonyabbak ép társaiknál, míg a spasztikus gyermekek keringése időnként rosszabb, a túl feszes végtag hideg, nyirkos tapintású lehet, stb.

Mindezek érdekében óvodánkban a csoportszobák hőmérsékletét, a szellőztetést, a páratartalmat állandóan figyelemmel kísérjük.

Az egyéni és csoportos fejlesztések helyiségeiben is fokozott figyelmet fordítunk az egyenletes, de nem túlzott meleg biztosítására, a szellőztetésre. A minél több udvaron való tartózkodás, a levegőzés, nyári hónapokban a pancsolás, a foglalkozások szabadban történő megtartása, a rendszeres kirándulások, túrák, a táboroztatás, az úszás óvodánkban mind jelen van, és hozzásegíti a gyermekeket az edzettség megszerzéséhez.

4.1.4. Az óvodapedagógus feladatai

- rendszeres napi- és hetirend biztosítása a kiegyensúlyozott élettempó kialakítása érdekében az egyéni és életkori sajátosságok figyelembe vétele mellett,
- az óvodapedagógus, a pedagógiai asszisztens és a dajka a gondozási feladatok ellátása során nevelje, segítse a gyermeket az önállóság felé, segítse fejlődését,
- biztosítson a gyermek számára differenciált tevékenységet az egyéni szükségleteihez mérten,
- teremtsen meg a feltételeket a gyermek egészséges testi, lelki fejlődéséhez és biztosítson balesetmentes környezetet számára,
- a gyermekek a testnevelést a mozgáshoz szükséges megfelelő ruházatba öltöztetve végezzék,
- a család gondozási szokásait ismerje meg, törekedjen az összhangra,
- biztosítson játékos gyakorlásra lehetőséget, annak érdekében, hogy elsajátítsa az önkiszolgáláshoz elengedhetetlen mozgásokat, mozzanatokat,
- biztosítsa a folyamatos folyadékpótlást,
- az étkezések megfelelő légkörben, differenciáltan történjenek,
- fordítson figyelmet az egyes tevékenységek során a gyermekek helyes testtartására,
- teremtsen megfelelő, nyugodt légkört, a kényelmes fekhelyet a gyermekek pihenéséhez, az egyéni szükségleteknek megfelelően és a feltételrendszer megteremtésével. Az alvást

nem igénylő nagycsoportos korú gyermekek számára ezt az időszakot jól kihasználva a differenciált fejlesztésre.

- A friss levegő fontosságát szem előtt tartva minél több és hosszabb időt biztosítson a szabad levegőn történő tartózkodásra.
- A napi vitaminpótlást gyümölcsfogyasztás keretében szervezze meg.

4.1.5. Sikerkritériumok

- *szükségeit szóbeli kifejezésekkel bátran jelzi, képes késleltetni, önállóan kielégíteni*
- *igényli, és szükségesnek tartja a testápolást,*
- *kulturáltan étkezik, igényli és használja a megfelelő evőeszközöket (segédeszköz),*
- *vigyáz környezetének rendjére és tisztaságára, ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét*
- *szükségét érzi - évszaktól függetlenül - a szabadban történő tartózkodásnak, mozgásnak,*
- *testi képességeit maximálisan kihasználja,*
- *a szervezett csoportos mozgásban, testedzésben örömet leli,*
- *ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.*

4.2. ÉRZELMI, ERKÖLCSI ÉS ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az óvodáskorú gyermek magatartása érzelmei által vezérelt, a személyiségen belül az érzelmek dominálnak. A magatartás kívánatos normáinak kialakítása érdekében az érzelmi hatás jelentősége felerősödik a szeretetteljes, biztonságos, családias, derűs légkörben. A szocializáció, az érzelmi nevelés, az óvodai nevelési folyamat egészét átható alapvető folyamat, amely a gyermek és a közösség szempontjából értékes tulajdonságok alakulását serkenti, segíti, szélesíti a gyermek beilleszkedését a társadalmi környezetbe.

A szociális tanulás a gyermek születésével kezdődik, majd a későbbi bölcsődei és óvodai kapcsolatokkal felerősödik azáltal, hogy a gyermek a környezetében lévők cselekvéseit, magatartását megfigyelve, az utánzás, illetve a minta- és modellkövetés útján magatartásmódokat, tevékenységi formákat, meghatározott állandó értékrenden alapuló erkölcsi értékeket sajátít el. Ezért az érzelmi nevelés céltudatossága, folyamatossága, szervezettsége, intenzitása kiemelkedően fontos.

A pedagógusok építenek a gyermekek nyitottságára, amely által a hozzásegítik őket szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetük, nemzeti identitástudatuk, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet kialakításához, amely, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés alapját képezi, illetve hozzásegíti a gyermekeket a jóra és szépre való fogékonysághoz, megbecsüléshez.

Óvodánkban arra törekszünk, hogy ezek a feltételek megvalósuljanak, érzelmi biztonságot nyújtva mind az épeknek, mind a SNI gyerekeknek, módszereiben megtartva a helyes arányt.

A SNI gyerekek érzelmi igénye - a személyiség megváltozott fejlődése miatt – fokozottabb, mint ép társaiké. Egy-egy helyhez, helyzethez és személyhez sokkal jobban kötődnek, a változásokat nehezebben tűrik. A körülöttük levő problémákat, nehézségeket a mozgássérültek, értelmi fogyatékosok, beszéd fogyatékosok, autisták hamarabb vagy éppen később vagy soha nem veszik észre, reakciójuk ezért a normálistól eltérő lehet. A labilitást rosszul viselik, az ilyen helyzeteket nem értik meg, nem érzik biztonságban magukat. Ezért fokozottan törekszünk arra, hogy óvodánk és tárgyi környezete pozitív érzelmi hatást váltson ki. Óvodánk: hívogató, tágas, világos, jó levegőjű, esztétikus, kevésbé díszített, gyermekek jelenlétét tükrözi berendezésében és színeiben egyaránt.

A felnőtt-gyermek és a gyermek-gyermek kapcsolatban tükröződik a megértés, az elfogadás légköre, szeretetteljes megnyilvánulásokkal ötvözve.

Az ép és a SNI gyermekek kapcsolata során előfordul, hogy az ép gyermek a SNI társát utánozza (beleélve magát az ő helyzetébe), ezt természetes életkori sajátosságnak tekintjük, segíti az empátiás képesség alakulását.

Óvodánk pedagógusai feladatuknak tekintik (az épeknél és a SNI egyaránt) a belső igény kialakítását a kölcsönös kapcsolatfelvételre, a szociabilitás fejlesztésével és ébrentartásával:

- az alapvető normáknak szokássá formálását, ➤
- az "én" és a "csoport" viszonyának érzékeltetését, ➤
- az eltérő személyiségvonások tolerálását.

Az érzelmi hatás legfőbb eszköze az élménynyújtás. Óvodánkban az élménynyújtás kiemelkedő pedagógiai fontossággal bír, mert a közös élmény megélése során gyakran elmosódnak, illetve megszűnnek a testi és értelmi állapotának különbözőségei (pl. bábelőadás megtekintésekor, farsang alkalmával, stb.)

Az óvodai élet során a gyermek – dajka közti megfelelő és pozitív kapcsolat jelentőségét kiemelten fontos feladatnak tekintjük, hiszen az érzelmi nevelés és a szocializáció szempontjából meghatározó szerepe van.

Óvodánkban a SNI gyerekek testi, érzékszervi és értelmi adottságainak különbözősége miatt az élménynyújtás tervezése, szervezése, mennyisége, minősége, a helyszín megválasztása összetett speciális pedagógiai feladat. Fontosnak tartjuk, hogy mind az épek, mind a SNI gyerekek részére az élmény meghatározó erejű legyen, erősítse a gyermekekben az együttes részvétel igényét.

A SNI gyermekek szocializációja gyakran elmarad kortársaikétól, ezért sajátos pedagógiai segítséget igényelnek. Ennek okai:

- A gyermeket környezete sokszor helytelenül betegnek kezeli.
- Kevesebb felelősség hárul rá, kevesebb feladatot kap, mint amennyit el lehetne várni tőle, magatartásában kevésbé korlátozzák.
- Kevesebb tapasztalatot képes gyűjteni a kapcsolatteremtésben a mozgás, beszéd, értelmi, érzékszervi állapota, viselkedésbeli és a megismerő funkciók rendellenessége miatt.
- Akadályozott lehet a verbális és a nonverbális kommunikációja.
- A mozgás, a beszéd, és az érzékszervi akadályozottsága a kudarc, a sikertelenség érzését váltja ki, illetve erősíti.
- Sérülhetett a legkorábbi anya-gyermek kapcsolat, a szülők, a család esetleges szorongásait, aggodalmait megérező, megélt gyermek maga is szorongóvá válhat.

4.2.1. Feladatunk:

- a megértő, szeretetteljes, biztonságot árasztó légkör biztosítása,
- a szociális kapcsolatok aktív, tudatos bővítése,
- a felnőttek minta értékű modell-adásának biztosítása,
- a szokás- és normarendszer megalapozásának hangsúlyozása,
- a tapasztalatszerzési lehetőségek bővítése,
- a játék során a társas kapcsolatok alakítása, segítése, az összetartozás érzésének mélyítése
- spontán szociális tanulásban a komplex viselkedésminták beépítése a gyermeki viselkedésbe
- a pozitív tulajdonságok hangsúlyozása, a környezethez, szülőföldhöz kötődés támogatása,
- a gyermeki önkifejezés, önérvényesítő törekvés támogatása,
- inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítése, a migráns gyermekek beilleszkedésének segítése
- differenciált követelmények állítása a gyermekekkel szemben.

(a témára részletesebben a "különböző tevékenységformák"-nál és a "Fejlesztés területei"-nél térünk ki.)

A fent leírtak megvalósulása érdekében óvodánkban (mint szocializációs szintéren) az óvodáskorú gyermekek számára a heterogén csoportforma szervezése pedagógiailag indokolt. Ezen csoportokban egyébként is természetes a különböző fejlettségi szint, a családi légkör. A SNI gyerekek részére a sajátos törődést óvodapedagógusaink mellett az utazó gyógypedagógusok (szomatopedagógus, tanulásban akadályozott szakos gyógypedagógus, ill. a logopédus) - mint szakember és a gyógypedagógiai asszisztens, mint szakirányú segítő - biztosítja. A befogadási idő kezdetétől megfigyeli a kisgyermeket, illetve az óvodapedagógusoktól információt szerez beilleszkedésük folyamatáról. Az információcsere a gyermekek egész óvodai életét végigkíséri.

Az óvodapedagógus az utazó gyógypedagógusoktól kap segítséget ahhoz, hogy a SNI gyerekekkel szemben megfelelő követelményeket állítson, az elvárásokat a helyes irányba terelje. Továbbá tájékozódik arról, hogy a gyermekek milyen tevékenységet hogyan képesek elvégezni kudarc nélkül és mi várható a fejlődésük során.

4.2.2. Sikerkritériumok:

- ismeri és a gyakorlatban alkalmazza a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát - szereti és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli és tiszteletben tartja az élővilágot,
- igényli a kortárs kapcsolatot fizikailag és kommunikációs szinten egyaránt,
- együttműködő, segítőkész, belső indíték alapján is,
- jó szándékkal, empátiával fordul társai és a felnőttek felé,
- többféle konfliktus-megoldási lehetőségnek tudatában van, adott esetben kéri a felnőtt segítségét,
- életkorának és sérülése kórképének megfelelően képes kooperációra,
- igényli és alkalmazza a társas kapcsolatok szabályait,
- tudatában van lehetőségeinek és korlátainak, önérvényesítési törekvése megfelel az életkorával szemben támasztható elvárásoknak.

4. 3. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI NEVELÉS, FEJLESZTÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az óvodáskorú gyermek - legyen ép vagy SNI - érdeklődő, kíváncsi. Rendező elv nélkül szerez ismereteket, tapasztalatokat. Érzelmeit, vágyait sok esetben valóságnak éli meg. A megtapasztalás céljának meghatározása és rendszerbe foglalása elengedhetetlenül szükséges.

Célunk, hogy az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermek szabad játéka által, illetve valamennyi óvodai tevékenységforma, nevelőtevékenység keretében valósuljon meg. Olyan tapasztalatszerzést biztosítunk a gyermekek számára, amely egyrészt feloldja az akadályoztatás miatti korlátokat, határokat, másrészt tág teret biztosít az egyéni érdeklődésre és fejlettségi szintre épülő pedagógiai munkához, továbbá alkalmas a gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztésére.

4.3.1. Feladatunk

- Szükség esetén a gyermekek értelmi fejlesztése speciális módszerek, illetve eszközök felhasználásával egészüljön ki. (lásd még feladatok: a tevékenységek formáinál)
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő, ösztönző környezet biztosítása.
- A gyógypedagógusok és logopédusok aktív jelenléte elősegíti, hogy az óvodában nevelt összes gyermek szükség szerint speciális megfigyelésben, vizsgálatban és szükség szerint fejlesztésben, rehabilitációban, habilitációban részesüljön.
- A korlátozott mozgás nemcsak a cselekvéses ismeretszerzés területén jelenthet akadályozó tényezőt, hanem egy korábbi szakaszban a differenciált érzékelési teljesítmények kialakulásában. Így különös gondot kell fordítani a tárgyi környezettel való testi kontaktusra, a taktilis, kinezetikus érzékelésre.
- A cselekvő, kísérletezést és tapasztalatszerzést, a tárgyi cselekvést kell előnyben részesíteni, melyekkel alakíthatók, fejleszthetők a kognitív funkciók.
- A mozgáskorlátozottság nem minden esetben jár együtt az értelmi funkciók zavarával.

Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció fejlődésével. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes mintaadással /nem javítással/ és szabálykövetéssel az egész nap folyamán jelen van. Ez a gyermekeket az anyanyelv ismertetére, annak megbecsülésére, szeretetére neveli. A természetes beszéd és kommunikáció kedvének fenntartása, ösztönzése, a gyermekek meghallgatása, a gyermeki kérdések támogatása és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

➤ A szocializációs folyamatban az anyanyelv a gyermeknek eszköz. Az anyanyelvi eszköztár, a beszéd óvodánkban igen nagy különbségeket mutathat. A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt. Megfigyeltük, hogy az épek körében is egyre több azoknak a száma, akik valamilyen beszédbeli problémával küszködnek. Sok esetben előfordul az épek és a SNI gyerekek beszédében: diszlália, diszfázia, diszartria, diszgrammatizmus, diszfónia, a beszédritmus különböző zavarai, szegényes szókincs.

➤ Ellátásukról utazó logopédus gondoskodik. Feladata egyrészt a tanköteles korú gyermekek általános szűrése és ellátása (leggyakrabban: diszlália terápia, diszlexia prevenció, beszédészlelés és beszédmegértés fejlesztése, megkésett beszédfejlődés terápia). Másrészt a sajátos nevelési igényű gyermekek számára - a megfelelő szakértői bizottság által kiadott szakértői véleményben foglalt - terápiás ellátás; harmadrészt az óvodai nevelés keretében felszínre került egyéb beszéd és anyanyelvi elmaradások, zavarok kezelése (főként: megkésett és akadályozott beszédfejlődés); illetve megfelelő szakemberhez való irányítása; tanácsadás.

➤ A nyelvi kommunikációs helyzetek alapvető feltételei közül a beszéd, az egymáshoz beszélés ezeknek a gyermekeknek gyakran nehezített. Óvodánkban ezért a gyermekek mondandójának meghallgatása kiemelt hangsúlyt kap.

Az anyanyelv gyakorlásának egyik nagyon fontos eszköze óvodánkban az anyanyelvi játékok mindennapos alkalmazása. A játékok gyakorlása során arra törekszünk, hogy a különböző beszédkészséggel rendelkező gyermekek mindegyike sikerélményhez jusson, és fejlődjön.

➤ Óvodánkban a gyermekeket arra ösztönözzük, hogy minél többet beszéljenek, különösen a jól beszélők a problémás társaikhoz. A mi feladatunk adott esetben a közvetítő szerep. Az anyanyelvi nevelés speciális segítője a logopédus. Ezért óvodánkban lehetőség szerint az óvodába lépés pillanatától logopédiai ellátásban is részesítjük azt a gyermeket, akinek erre szüksége van.

➤ A mese, a vers, a bábozás, dramatizálás, mint élménynyújtás igen pozitív hatással bír mind az ép, mind a SNI gyermek nyelvi fejlődésére. Óvodánkban ezért mind a fejlesztés

területeiben, mind a tevékenységformáknál gyakran alkalmazzuk. (feladatok a fejlesztés területeinél: vers, mese)

➤ A mese – képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

➤ Az irodalom közege a nyelv, ezért fontos, hogy a gyermekek nyelvi szempontból tiszta értékes verset, mesét, népköltészeti alkotást, jeles költők és írók műveit hallják. Az irodalom foglalkozások mondókázásai és verselése jó alkalmat és erős alapot nyújtanak a gyermek számára kultúrkinccseink megismerésére.

➤ A szemkontaktus, mint nonverbális kapcsolat szintén fontos elem óvodánkban. A gyermekeket arra ösztönözzük, hogy egymással szembefordulva beszéljenek, ezzel egyben a megértést segítik, és a helyes artikulációt is érzékeltetik. Az anyanyelv gyakorlásában különösen jelentős az ép gyermekek nyelvi mintaadása, motiválja a SNI gyermekeket a kapcsolat tartalmasabbá tételének eléréséhez. Az ép gyermekek kommunikációja is fejlődik - mind verbális, mind nonverbális síkon - mert lehetőséget kapnak arra, hogy a kapcsolatteremtés alkalmával önkifejezésük magasabb szintet érjen el, mivel "több síkon" kommunikálnak.

4.3.2 Sikerkritériumok

- *kommunikációja legyen nyílt és kezdeményező*
- *az elvárható, korának megfelelő beszédfigyelemmel rendelkezzen*
- *kommunikációja legyen adekvát, szókincsét bátran használja (aktív szókincs)*
- *az egyéni sajátosságainak megfelelően legyen beszédkedve, fejlődő tendenciát mutasson - legyen képes érzelmeit, kívánságait a vele történt eseményeket bővített mondatokban, összefüggően elmondani*
- *kommunikációja legyen nyílt és kezdeményező*
- *az elvárható, korának megfelelő beszédfigyelemmel rendelkezzen*
- *az egyéni sajátosságainak megfelelően legyen beszédkedve, fejlődő tendenciát mutasson*
- *képes figyelmét tudatosan irányítani, koncentrálni egy adott feladatra,*
- *képes egy adott feladat gondolati véghezvitelére,*
- *a gondolkodási műveleteket (analízis, szintézis, általánosítás, stb.) használja,*
- *funkcionál kombinatív képessége, meglátja a problémát, hibáját felismeri és képes javítani,*
- *észlelése valósághű, képzelete valóság közeli (kivéve mesehelyzet), - problémamegoldó, kreatív gondolkodás jellemzi.*

5. A GYERMEK TEVÉKENYSÉGFORMÁI

5. 1. JÁTÉK

A játék belső indítékok alapján létrejövő önkéntes tevékenység, amelyben a gyermek élményeit, vágyait dolgozza fel, közben ismereteket és készségeket sajátít el. A kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés legfontosabb eszköze. A gyerek számára örömforrás, mely során a cselekvés, a manipuláció, a játék elképzelés és megvalósítás örömet okoz. A játék tükrözi a kisgyermek fejlettségét, és az ismeretek bővülésével változik a játék minősége is. Továbbá minél bonyolultabb a játéktevékenység, annál magasabb szinten segíti a gyermek készségeinek, képességeinek fejlődését.

Óvodai nevelésünk tartalmának egyik legfontosabb sajátossága a játékre építettség. A szabad játék semmi mással nem helyettesíthető tevékenységi forma, és mint ilyet a játékot tekintjük a tanulás elsődleges keretének. A szabad játék során a gyermekeknek önállóságot, szabadságot biztosítunk az óvodapedagógus tudatos jelenlétének, felelősségének kihangsúlyozásával:

- a játéktevékenység kiválasztásában
- a játékeszközök megválasztásában
- a társak megválasztásában
- a gyermeki játékelgondolás megvalósulásában
- a játszóhely megválasztásában és kialakításában.

Kezdeményezett játék során az óvodapedagógus pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet sajátos fejlődésének elősegítésére.

Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását, amelyet a feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el. Ebben a helyzetben is tiszteletben tartjuk választását, biztosítjuk az önállóságot és önmegvalósítást számára.

Az óvodáskor végéig a játék marad a kisgyermek legfőbb tevékenysége, a munka és a tanulás is játékos jellegű keretek közt valósul meg, a tevékenységek közötti harmonikus arány megteremtése kiemelt jelentőségű.

Mozgáskorlátozott gyermekek esetében a játéktevékenység problémái lehetnek:

- A gyakorló játéknál a játékszereket, eszközöket az esetleges fogásbeli, illetve manipulációs nehézségek miatt nem tudja megismerni, a velük való játék akadályokba ütközhet.
- Szerepjátéknál a problémát az okozhatja, hogy kevesebb tapasztalata van a világról, az emberekről, a jelenségekről, ezért sivárabb, vagy sokszor meg sem jelenik.
- Barkácsolás során a legnagyobb nehézséget a kéz problémái, a mozgástervezés zavara jelentheti.
- Dramatizálásnál, bábozásnál, konstruáló játékoknál a problémát a nagy- és finommozgások nehézsége, valamint a kevés tapasztalat okozhatja.
- Szabályjátéknál a mozgáskorlátozott gyermek csak segítséggel vagy módosítva tud részt venni.

Enyhe értelmi fogyatékos gyermek, a megismerő funkciók zavar, autizmus esetében játéktevékenység problémái lehetnek:

- Gyakran nem érti meg a feladatot, nem ismeri a játékok funkcióját
- Nem adekvátan használja a játékokat
- Gyakorló játékok során megtaníthatók, begyakoroltathatók a szerepjáték elemei
- Sokszor tapad, szegényes a szerepjátéka, gyakran csak egy-egy mozzanatot ismételtet, utánoz így a szerepjáték kevés kivétellel a betanult cselekvéssorok alkalmazása lesz. Az egyszerű szerepjátékhoz csak irányítással lehet eljuttatni
- Mozgásos játékok esetében: mozgásszabályozása, tudatos mozgástervezése elmarad ép társainak életkori átlagától
- A konstrukciós játékok használata gondot jelenthet számára.

Viselkedészavaros gyerekek játéktevékenység problémái lehetnek:

- Gyakori, hogy a szabályt nem ismeri fel, nem tartja be
- Reakciói változatosak lehetnek, nem vártak (sírás, öröm, dühkitörés), nem adekvátak
- Kudarctűrésük általában nem megfelelő
- Mozgásszabályozásuk elmarad ép társaikétól
- Néha mozgásviharok nehezítik játékukat.

Beszéd fogyatékos gyerekek estén játéktevékenység problémái lehetnek:

- Beszédpercepció zavara - beszédészlelés, beszédmegértés elmaradása/zavara - esetén nem érti, nem tartja be a játékszabályokat,

- Beszédprodukciónak zavara(i) esetén társai nem értik beszédét, szerepjátékokban való részvételét nehezíti.

Célunk, a játéktevékenységek során a gyermekek képességeinek és kompetenciáinak fejlesztése, érzelmi, akarati tulajdonságainak alakítása, szociális, társas viselkedésének, magatartásának formálása.

5.1.1 Feladatunk:

- A pedagógus teremtsen meg a nyugodt, szeretetteljes, derűs, érzelmi biztonságot adó légkört, amelyben a játék örömforrás a gyermek számára.
- Teremtsen meg a feltételeket ahhoz, hogy a gyermekek ismeretei, tapasztalatai elsősorban a játékon keresztül bővüljenek, mélyüljenek.
- Az ingergazdag, cselekvésre inspiráló környezet és a tartalmas játéktevékenységhez szükséges feltételek megteremtése, folyamatos biztosítása.
- Tudatos és tervszerű törekvés a játék során történő tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtésére az óvodában lévő valamennyi eszköz felhasználásával.
- A tanulási képességek alakítása érdekében tervszerűen és tudatosan felépíteni a fejlesztő játékok, eszközök rendszerét.
- A sokszínű tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása, a szabadjáték lehetőségének túlsúlyával.
- A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás eszközeinek sokszínű, szabadon választhatóságra lehetőséget adó elhelyezése.
- A játékhoz szükséges hely biztosítása a csoportszoba berendezési tárgyainak ésszerű elhelyezésével.
- Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játéktevékenység kialakult, bevonható társaként segítő-kezdeményező, ha a játékfolyamat elakad.
- A napirend összeállítása során tudatosan biztosítsa a pedagógus az elmélyült, élményszerű gyermeki játék kibontakoztatását, szükség és igény szerint együttjátszással, támogató, serkentő ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival, szem előtt tartva, hogy a gyermek számára megfelelő időt biztosítson a játék kibontakoztatásához.
- A pedagógus játék folyamatosságának megszakítása nélkül törekszik az egyéb tevékenységek megszervezésére, lebonyolítására (étkezés, munka jellegű tevékenységek, gondozási feladatok stb.)

- A pedagógus segítse elő, hogy a játszócsoportok ne zavarják egymást. A játék tér kialakításánál figyelembe veszi a játszócsoportok kialakulásának és az elmélyült, zavartalan játéktér feltételeinek megteremtését.
- Ügyelni kell arra, hogy a különböző mozgásos játékokat játszó gyermekek ne zavarják egymást, az épek vigyázzanak SNI társaikra, és a sérülés mértékétől függően a SNI gyermekek is igyekezzenek alkalmazkodni társaikhoz.
- A SNI gyermek számára nagyobb helyet kell biztosítani, hogy megfelelően tudjon mozogni. A szabadabb mozgáslehetőséghez tágasabb berendezést, nagyobb játszóhelyet biztosítani, úgy hogy azonos méretű csoportszobába kevesebb gyermeket fogadunk. Ez az épek számára is nagyobb mozgásteret biztosít, így a frusztráció könnyebben kiküszöbölhető. ➤ A mozgásszervi károsodás és enyhe értelmi fogyatékoság következtében kialakult kommunikációs zavarokkal küszködő gyermeket igyekszünk minél hamarabb résztvevővé tenni az épekkel való közös játékban.

Nagyon fontos egy ilyen összetételű csoportban az egymás játékának, alkotásainak megbecsülése, a lehetőség megadása a pozitív és negatív élmények "kijátszására". Az egészséges versenyszellem speciális kialakítására törekszünk és arra, hogy a SNI gyermek is - lehetősége szerint - mindenfajta játéktevékenységben részt vehessen.

Tudjuk, hogy a játék minden fajtájában nagy szerepe van az utánzásnak, melyekben a SNI gyermekek részére az ép gyermekek megfelelő példát tudnak nyújtani. Ez a szerep pozitív élménnyel gazdagítja a gyermekek személyiségét. Ezért, ha a gyermekek elmélyülten játszanak, akkor sem szakítjuk meg tevékenységüket, ha az adott időben a fejlesztési terv szerint ki kellene emelni a csoportból.

5. 2. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A munka a személyiségfejlesztés fontos eszköze, a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutat. A szociális és kognitív készségek, képességek, attitűdök és kompetenciák fejlesztésének egyik lényeges színtere. Óvodánkban a munka jellegű tevékenység aktív, önkéntes, örömmel és szívesen végzett tevékenység.

Célunk, hogy a munka jellegű tevékenységek közben a gyermekek tapasztalatokat szerezzenek természeti és társadalmi környezetükről, alakuljon ki felelősségérzetük, feladattudatuk, kitartásuk, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát.

Arra alapozunk, hogy:

- A sikerrel végrehajtott munka ösztönző, motiváló hatása a személyiség fejlődésében kiemelkedő szerepű (önállóság, eredményre törekvés, kitartás, fegyelmezetttség, szabályok betartása, munkamegosztás, együttműködés, figyelem).

- A munka elősegíti a gyermek önértékelési képességének és társas kapcsolatainak fejlődését.

- A közösség által elismert munka öröme a közösségi kapcsolatokat erősíti.

Óvodánkban a későbbi munka iránti tiszteletet igyekszünk megalapozni.

SNI gyermekek esetében:

A SNI gyermekek általában kevésbé tudnak részt venni a munka jellegű tevékenységekben, de ők is képesek rá. Gondot jelenthet, hogy a segédeszköz használata miatt foglalt a kezük, vagy a helyváltogatás még nem eléggé stabil, túlzottan leköti figyelmüket. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek is képesek részt venni a munkajellegű tevékenységekben.

A feladatokat apró lépésekre bontva, azokat bemutatva el tudják sajátítani ezeket a tevékenységeket. Nagy öröm számukra, mert érzik, hogy rájuk is számítanak, sikereik vannak, mely az önbizalmukat növeli, az ép környezetbe való integrálódásukat nagymértékben segíti. Csak annyit és abban segítünk, amit biztonságosan elvégezni nem képesek.

5.2.1. Feladatunk:

- a gyermekek csak olyan munkafeladatokat végezzenek, amely megfelel életkori és fejlettségi sajátosságaiknak,
- a folyamatosság, a légkör, a résztvevők egyéni képességeihez igazodó munkamegosztás és az elvégzett munka értékelése,
- a célszerű munkafogások, műveleti sorrend megtanítása.
- Minden gyermek elsődleges feladata a saját személyével kapcsolatos teendők megtanulása, de lehetőség szerint adunk részükre alkalmi megbízatást, bevonjuk őket képességeik szerint a környezet-, a növény- és az állatgondozásba.
- Nem végzünk el helyettük semmi olyan tevékenységet, amelyre ők maguk is képesek. Óvónőink és a pedagógiai munkát segítők türelmesek, hagynak időt a munkavégzésre.
- A szülők figyelmét felhívjuk arra, hogy a gyermeknek az önállóság érdekében nagyon fontos az óvodában elsajátított tevékenységek otthoni gyakorlása is.

5. 3. TANULÁS

A tanulás az óvodában folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését szolgálja. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendszerezése.

A tanulás nemcsak társadalmilag hasznos ismeretek elsajátítása, bővítése, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztése, a biztonság és kölcsönösség, az elfogadás és elfogadottság élményének, a sokféle módon történő együttéléseknek a tanulása. Tapasztalatszerzés, mely a pszichikus képességstruktúrákon keresztül, sok-sok mozgással és játékkal alakítható. A tanulás lehetséges formája az óvodában a játékos, cselekvéses, közvetlen tapasztalatszerzésen alapuló tanulás.

Célunk:

- Az alap-kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése
- Az ismeretek adekvát alkalmazására felkészítés, a gyermekek kompetenciájának alakítása
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása

SNI gyermekek esetében:

A tanulás sokszor akadályokba ütközik, lassabb tempóban történik. Az érzékelés és észlelés nehezítettsége, az energiáknak a mozgásra való összpontosítása, a rövidebb idejű koncentrációs készség, a manipuláció akadályozottsága okozhatja a problémákat.

A tanulás folyamata, mozzanatai az ő esetükben sem térnek el a normáltól, hanem minőségében és mértékében, a felhasználható eszközökben módosulhatnak. Speciális terápiákra lehet szükség, ám sokszor az ép példa, és az apró megsegítés is elegendő. A speciális segítségnyújtás mértékét és módszereit a gyógypedagógusok határozzák meg.

5.3.1. Feladatunk:

- a gyermekek érdeklődésére és cselekvésére épülő ismeretanyagot is tartalmazó tevékenységrendszer kialakítása
- Spontán játékos helyzetek kihasználása
- Utánzásra alkalmas helyzetek teremtése a tanulási folyamat során.
- Változatos, sok érzékszervet foglalkoztató, cselekvő aktivitásra épülő tapasztalás lehetőségének biztosítása
- Személyre szabott motiváció alkalmazása.
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése.

6. A FEJLESZTÉS TERÜLETEI

6.1. VERSELÉS, MESÉLÉS

Óvodánkban a mesék, versek világa az anyanyelvi nevelésnek az egyik legfontosabb eszköze. Népi értékeket, hagyományokat, szokásokat, nemzeti szimbólumokat, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemeit, meséit, klasszikus és kortárs műveket közvetít a gyermekeknek. Szorosan kapcsolódik az énekhez, zenéhez, a mozgásos játékokhoz. Közösen átélt élmények és örömök forrása.

- A mesehallgatás a gyermekek legtermészetesebb igénye, lételeme.
- A mese – képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, a megfelelő viselkedésformákat.
- A bábozáson, dramatizáláson keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal.
- A szükséges eszközöket, díszleteket stb. maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömét az önálló alkotás élményével fokozva.
- Örömforrás, feszültséget keltő és oldó lehetőség. A gyermeki önkifejezés alternatív lehetőségeinek biztosítása.
- A mesében ugyanaz a képszerűség és szélsőségesség uralkodik, mint a gyermekek érzelmeiben és gondolkodásában. A mese a gyermekek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének, fejlesztésének egyik legfőbb segítője, amely képi és konkrét, esetlegesen bábozás, dramatizálás eszközeivel segíti a gyermeket abban, hogy megismerje a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, illetve a pozitív emberi viselkedésformákat.
- A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag választéka alapját képezik a mindennapos mondókázásnak, verselésnek.
- A magyar népi mondókák mellett olyan költői alkotásokra is szükség van, amelyek a népköltéssel rokon hangulatúak, rövidek, könnyen érthetőek, tartalmukban közel állnak a gyermekekhez. (népi, klasszikus, kortárs irodalmi művek)
- Örömforrás a gyermekek számára a vers zeneisége, ritmusa, lüktetése. Erre alkalmasak a kiolvasók, kiszámoló mondókák, a párbeszédes formák.

Arra törekszünk, hogy minél több szép és jó mesét ismerjenek meg - melyekből azt érzik, hogy győz a jó, az igazság, és aki segítőkész, megkapja jutalmát.

Mozgáskorlátozott gyermekek esetében:

Az épektől való eltérés egyrészt a vers és mese hallgatása, másrészt pedig a megélése és reprodukálása során jelentkezhethet.

A hallgatás során a helyes és biztonságos testhelyzet megválasztásával segítjük az érdeklődés fenntartását, hogy a helyzet megtartása ne vonja el a figyelmét. A testhelyzetet az adott gyermeknél a szomatopedagógus határozza meg és alkalmazását megtanítja az óvónőnek.

Probléma lehet a hallottak visszaadása, nehézséget jelenthet egy-egy jelenet mozgásos eljátszása, vagy a szöveg pontos - hallás utáni - megtanulása, illetve visszaadása. Ezért az érintett gyermektől csak képességei szerinti reprodukálást várunk el.

Enyhe értelmi fogyatékosok és a megismerő tevékenység zavaraival küzdő, autista gyermekek esetében:

- A hallott mese, vers felfogása, értelmezése és reprodukálása zavart lehet
- A gyerekek közvetlenül át kell élnie a szavak keltette élményt, sokszor csak akkor értik meg a szavak és a dolgok közti összefüggéseket
- A gyerek közvetlen környezetében előforduló tárgyakkal, élőlényekkel és cselekvésekkel foglalkozunk. Mindent közvetlenül és minél több érzékszerv bekapcsolásával érzékeltessünk.
- Fontos az ismétlés, gyakorlás, a tanult szavak, fogalmak rögzítése
- Figyelmük szórt, szűk terjedelmű, hamar elterelődnek

Beszéd fogyatékos gyermekek esetében:

- Az épektől való eltérés egyrészt a vers és mese hallgatása, másrészt pedig a megélése és reprodukálása során jelentkezhethet: a hallott mese, vers megértése a beszédpercepció zavaraival küzdő gyermek számára nehezített; a beszédprodukciónak zavaraival küzdő gyermekek esetében a reprodukálás során jelentkeznek nehézségek: helytelen artikulációval (pöszén) adja vissza, grammatikailag helytelenül reprodukálja, a beszédritmusában tér el a hallottaktól.

Célunk:

- a nyelv kifejezőképességének, szépségének megismertetésével, a helyes

nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel az önkifejezés megalapozása

- irodalmi érdeklődés felkeltése
- a magyar kultúra értékeinek átörökítése
- interkulturális nevelés

6.1.1. Feladatunk:

- A gyermekversek, mesék, történetek mindennaposságát, az előadásmód személyes varázsát biztosítani.
- Változatos irodalmi élmények közvetítése.
- Életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása.
- Elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból, kortárs irodalmi művekből és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből
- Törekedni kell arra, hogy a gyermekek érzékeljék az irodalmi alkotások hangulatát, át tudják élni a szöveg humorát.
- Tájékoztatást adni a gyermekek számára a külvilág és az ember belső világának legfőbb érzelmi viszonyairól, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákról.
- Minden gyermeknél az auditív és vizuális észlelést, valamint a beszédmotorikát és az artikuláció fejlesztését és a gátlások leküzdését megvalósítani.
- A feltételek, szituációk megszervezése és olyan helyzetek teremtése, melyekben a hatások érvényesülhetnek.

Módszereik megválasztásánál a pedagógusok teljes szabadságot élveznek, melynek alapja:

- a kultúrált nyelvhasználat,
- irodalmi tájékozottság,
- színvonalas előadásmód,
- a helyes artikuláció,
- az együttes élmény lehetőségének megteremtése.

6.1.2. Sikerkritériumok:

- szeretik és várják a mesehallgatást, ők maguk is kezdeményeznek,
- dramatizáláshoz, bábozáshoz szükséges eszközöket önállóan használják, és azok elkészítésében aktívan részt vesznek,
- szívesen reprodukálnak, szöveghűen adnak vissza ismert meséket, verseket,
- a mesekönyveket ismerik, értékelik, óvják, a napi élet során igénylik,
- adott esetben saját fantáziájuk segítségével folytatják a megkezdett mesét, verset, - ismerik a magyar népmesei fordulatokat.

6. 2. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEK TÁNC

Az óvodai zenei nevelésünk célja a gyermekek zenei élményhez juttatása, zene iránti érdeklődésük felkeltése, zenei ízlésük formálása. Változatos, örömteli, játékos módon, közös élményeket adva a gyermekeknek. Érdeklődésüket felkeltve alkalmazzuk az átfogó, együttes hatását az óvodai nevelés többi területével. Megszeretteti az együtténeklést az énekes játékokat és szoktatja őket a szép és tiszta éneklésre. Fejleszti a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos alkotókedvét, a játékok, gyermektáncok kínálta harmonikus mozgás által elősegíti mozgáskultúrájuk fejlődését. Alapvetőnek tekintjük az óvónők zenei műveltségét, a zenei neveléshez való pozitív viszonyát, és zenei felkészültségét, aktivitását, ötletgazdagságát, amelyek spontán utánpótlásra készíteti a gyermekeket.

Alapelvünk, hogy az óvodai zenei nevelés:

- Fejleszti a gyermekek hallását, ritmusérzékét, emlékezetét, harmonikus mozgását.
- Szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A zenei anyanyelv szorosan kapcsolódik az anyanyelvi neveléshez, hiszen ritmusában, hangsúlyaiban, hanglejtésében, szerkezetében azt követi.
- Fontos alapokat ad a személyiség fejlesztéséhez.
- Oldja a gátlásokat.
- A gyermekeknek a zenei élmények befogadásához elsősorban személyes kapcsolatokra van szükségük, nagyon fontos számukra a közös játék öröme, lényegesek óvodáskorban a mozgáshoz kötött dalok.
- A mozgás és a dal ebben a korban egybefonódik, a dal ritmusa, lüktetése mozgásra készítet. A mozgással kísért mondókák a mozgásos dalos - táncos játékok mozgásformái kedvező feltételeket teremtenek a gyermekek mozgásának fejlődéséhez.
- Ezen belül kiemelten fontos: az egyensúlyérzék; ritmusérzék; légzés fejlődése. Folyamatos élményekkel teli gyakorlásuk aktivizálja és serkenti a központi idegrendszert, segíti a gyermek képességeinek további fejlődését.
- A zenei nevelés során a gyermekek önkéntelenül is elsajátítják a helyes légzéstechnikát. Fiziológiai hatásán túl, alkalmas a megkésett beszédfejlődésű gyermekeknél a beszéd megindítására, a beszédkedv fokozására, a helyes artikuláció elsajátítására.
- A családi nevelés során a szülő részesíti ugyan gyermekét énekes - zenei élményben, de erre nem építünk, mivel ez gyakran eltér az óvodánkban történő zenei nevelés elveitől.

- A gyermek mozgásképeségeivel egyidőben fejlődnek az értelmi képességei is,
- A népi mondókák, énekes játékok emberi kapcsolatokat tükröznek, viselkedésmódokat örökítenek meg. Fontos eszközei a kultúra, a hagyományörzés átadásának, a nemzeti identitás kialakításának.
- Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

SNI gyermekek esetében:

- Nehezített lehet a ritmus és a tempó visszaadása ➤ Az énekek, mondókák mozgással való kísérése.
- Fennállhat a hallási percepció zavara.
- A hangszeres játék nehezített, amikor a felső végtag sérült, mert a hangszereket a gyermek esetleg nem tudja jól megfogni és használni.
- A tempóváltás, a gyorsabb - lassabb különbségének visszaadása nehezített lehet.
- A térforma-alakításának képessége, mivel mozgása lassabb, célmozgása, egyensúlya, koordinációja pontatlanabb, térérzékelése gyengébb lehet.

Az esetleges légzési és artikulációs problémák az éneklésben jelenthetnek akadályt.

6.2.1. Feladatunk:

- a zenei érdeklődés felkeltése, a zenei kreativitás alakítása,
- az ízlés, az esztétikai fogékonyság és a zenei anyanyelv kialakulásának segítése.
- A zenei anyag kiválasztásánál differenciált követelmények állítása, az óvodában is játszható énekes népszokások (szüreti mulatság, pásztor játék stb) válogatása, a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeinek megismertetése
- Különböző mozgásformák alkalmazása
- Az utánzási vágyra épített hallásfejlesztés
- Hallásészlelés fejlettségének felmérése
- A rendelkezésre álló, folyamatosan bővülő hangszerállomány kihasználása.

6.2.2. Sikerkritériumok:

- *képessé válnak a zenei élmények befogadására,*

- *érzelmi életük megalapozójává válik, a közös, örömteli játék, igényükké válik az éneklés iránti vágy*
- *szívesen hallgatnak zenét, képességeikhez mértén tisztán énekelnek,*
- *önállóan is kezdeményeznek éneklést,*
- *ki tudják fejezni az egyenletes lüktetést különböző testhelyzetekben: testrészeikkel és ritmushangszerekkel,*
- *felismerik hallás után a hangmagasságok különbözőségeit és az ismert hangszereket, - a zenét, éneket szívesen kísérik mozgással egyszerűbb térformákat, tánclépéseket kezdeményezzenek és gyakoroljanak.*
- *bátran használják az ismert hangszereket*

6. 3. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyerek számára, illetve a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A gyermeki ábrázolás a világ megismerésének sajátos formája. A gyermek a külvilághoz fűződő kapcsolatát érzelmi síkon éli át, cselekvésein keresztül tükrözi, amit pedig nem tud ábrázolni, azt hozzámeséli.

Az ábrázolás elsősorban kifejezési eszköz, érzelmek, gondolatok, ismeretek közvetítője, a gyermek személyiségének megnyilatkozása, a gyermeki önkifejezés lehetősége.

A rajzolás, kézimunka, mintázás segíti a szépség iránti vonzódás és értékelő képesség alakulását.

Az ábrázoló tevékenység során a gyermek valamit alkot, valamit létrehoz, valamit kifejez, de nem az alkotás végeredménye a fontos, hanem az örömteli cselekvés, az önálló munka, elképzeléseinek megvalósítása.

A vizuális nevelés során kialakulnak azok a képességek, amelyek a többi nevelési területre és az egész személyiségre hatással vannak. Fejlődik általa a képi plasztikai kifejezőképesség, a téri tájékozódás, a képzeletvilág, a fantázia, a kreativitás.

Nő az önbizalom, az önismeret. Fejlettebb lesz a szem-kéz koordináció, fejlődik a finommotorika. A környezethez való viszony pozitívan megváltozik.

Ábrázolás közben a gyermek olyan készségek, képességek birtokába jut, amelyek az írás előkészítésében rendkívül fontosak.

A pedagógusok törekednek a lehetőségeket, alkalmakat kihasználni, megragadni, esetenként megteremteni, annak érdekében, hogy a gyermekek alkotásaikat közösségi rendezvényeken bemutathassák, ezzel is tehetségük kibontakoztatására ösztönözzék őket.

Mozgáskorlátozott gyermek esetében:

- Előfordulhat, hogy kevesebb ismerettel rendelkezik a szűkebb és tágabb környezetéről, a világról - a nem tapasztalja meg kellő mértékben. A mozgásos tapasztalatszerzés akadályozottságai, zavarai miatt hibás vagy hiányos információk juthatnak el a gyermekhez.

- A térformák és síkbeli képek alakítása is akadályokba ütközhet a kéz izmainak nem megfelelő működése, a koordinációs zavar, az ízületek elváltozásai, illetve a mozgástervezés finommotorikus zavarai miatt.

- Előfordulhat, hogy a gyermek gondolkodásában sokkal előrébb jár, mint amit mozgásállapota szerint meg tud alkotni, ez frusztrációhoz vezethet.

- Különleges a probléma, amikor éppen a sérült, vagy hiányzó oldal lenne a domináns. Ilyen esetekben nagyon körültekintően kell eljárni, mert hasonló a helyzet, mint az "átszoktatott balkezesek" esetében.

- Legfontosabb, hogy megtaláljuk a kényelmes, biztonságos, helyes ülést, melyben "ellazulva" tud "alkotni", melyben nem akadályozzák az esetleges kóros reflexei.

- Speciális, praktikus eszközökre lehet szükség, mivel nehezített lehet az anyagok, eszközök megfogása, illetve időbeli elengedése.

Enyhe értelmi fogyatékosok, a megismerő tevékenység zavaraival küzdő gyerekek, beszéd fogyatékos gyerekek és az autisták esetében:

- Általában kevesebb ismerettel rendelkezik, rosszabb a percepciója, hibás, hiányosak az információk.

- Figyelmét, megfigyeléseit befolyásolja a tárgy vagy a jelenség iránti érdeklődése, vonzódása.

- Az érzelmei irányítják, azt fogja fel könnyen, ami érzelmileg közel áll hozzá.

- Az értelmi fogyatékos gyerekek nagy része spontán észleléssel keveset ragad meg, csak tervszerű megfigyeléssel jut el a valóságos ismeretekhez.

- Testsémája nem alakult ki megfelelően, saját magán sem tájékozódik megfelelően, így nehezített lesz a térbeli, síkbeli tájékozódása
- Izomtónus szabályozási problémái lehetnek, a mozgástervezés zavara miatt sérülhet a szem-kéz, kéz-kéz koordináció
- Sokan közülük viszolyognak a különböző eszközök megfogásától, azokat nem szívesen használják (ceruza, gyurma, ragasztó)
- Sokkal tudatosabb tervezésre, lelassított folyamatokra, több időre, speciális módszerekre lehet szükségük
- Egyszerű utasításokra, sok egyéni segítségadásra, lépésenként haladó irányításra van szükségük Célunk:
  - A gyermek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezéséhez lehetőségeket biztosítsunk
  - Esztétikai érzékük, szép iránti fogékonyságuk alakítása
  - Népi kismesterségek megismertetése
  - Finommotorika, koordináció, vizuális észlelés, emlékezet fejlesztése

6.3.1. Feladatunk:

- az ábrázoló tevékenység nagy része beépüljön a spontán játékba,
- megteremteni az egész napos tevékenykedés lehetőségét,
- megismertetni változatos anyagokkal, eszközökkel a gyermekeket,
- a szükséges technikák, munkafogások alapos megtanítása,
- az ép gyermekek mellett a SNI gyermekek is szívesen ábrázoljanak.
- Az eszközökkel szembeni félelmüket oldjuk. Minden problémás esetben használunk segédeszközt (pl. vastagabb rajzeszközt, csúszásgátló alátétet, papírlefogót, stb.), de csak akkor adjuk ezeket a gyermekeknek, amikor az valóban szükséges és indokolt. A szükségességet a szomatopedagógus határozza meg.
  - Alapokról induló információkat átadni,
  - Sok segítséget nyújtani a tér- és nagyságfogalom alakítása, illetve a téri ábrázolás elsajátítása során.
- Mindig biztosítsunk elegendő időt, kielégítő feltételt, megfelelő eszközt és fokozott türelmet tanúsítsunk.

- Vegyük figyelembe az egyéni képességbeli különbségeket A gyermekek valamennyi alkotását értéként kezeljük!

- Mindezekre a szülők figyelmét is felhívjuk.

6.3.2 Sikerkritériumok

- *mindennapos, szívesen választott tevékenységgé válik a rajzolás, mintázás, kézimunka,*

- *finommotorikájuk fejlettsége lehetővé teszi az egyre magabiztosabb, változatos eszközhasználatot,*

- *ábrázolásukban megjelenik a népi kismesterségek ismerete,*

- *szem-kéz koordinációjuk fejlettségének alakulása során egyre aprólékosabb, precízebb alkotásokat hoznak létre,*

- *képesek ábrázolásra térben és síkban egyaránt.*

6. 4. MOZGÁS

Óvodánkban kiemelt jelentőséget kap a mozgásfejlesztés tudatos és tervszerű segítése. A mozgás gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája, amely kihat a gyermek egész fejlődésére. A folyamatos gyakorlás, ismétlés során a mozgása fejlődik, minőségi változáson megy keresztül. A változások a gyermek egész napi tevékenységeiben megfigyelhetőek.

A mozgásnak fontos szerepe van a személyiség fejlődésében. AZ óvodai rendszeres testmozgás, a szülők egészséges életmódra történő törekvései kedvező hatással lehetnek a gyermek későbbi életmódjára, későbbi életvitelére. Pedagógiai programunkban a mozgás fejlesztést globálisan értelmezzük, integráló szerepét és kedvező hatását hangsúlyozva.

Alapelvünk:

- A gyermekek életének rendkívül szenzitív fejlődési szakasza az óvodáskor, egyes képességeik megalapozása, az elemi mozgásminták egy részének elsajátítása, elsősorban ebben az életkorban fejlődnek.

- A mozgás fiziológiás szükséglet, a rendszeres mozgásnak a szokásrendbe való beépítésére és megszerettetésére ez az életkor a legalkalmasabb.

- A 3-7 éves gyermekeknél alapvető szükséglet, melynek kielégítése fontos pedagógiai feladat, hiszen a mozgás a gyermek minden tevékenységében jelen van.

- Segítségével kialakul az az igény, hogy minden nap rendszeresen szükséges mozogni az egészség megőrzése érdekében.

Az egészséges életmódra nevelés tükrében ez a gyermekek edzettségének megalapozását is segíti.

- Fejleszti a gyermekek motoros képességeit (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség finommotorika).

- Kedvező hatással van az idegrendszerre, a keringési- és légzőszervekre, a helyes testtartás kialakulására és személyiség formáló hatása is fontos.

- Fejlődnek a munka jellegű tevékenységek is.

- A mindennapi torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek sokoldalú, természetes mozgását, megismertet velük sok játékot, mozgásformát, segíti élettani fejlődésüket, alkalmazkodó képességük kialakulását, társas kapcsolataikat.

Óvodánk kedvező lehetőségekkel és modern tornatermi eszközökkel rendelkezik. A mindennapos tervezett mozgásos játék mellett, hetente kétszer van lehetősége minden csoportnak a tornatermi testnevelés foglalkozásra.

SNI gyermekek esetében:

- Mozdásfejlődésük ritmusa lelassult, vagy aritmiás
- Mozdásuk éretlen, összerendezetlen
- Az egyensúly zavara szintén befolyásolja a mozdás koordináltságát
- Járásuk bizonytalan, sokszor nem harmonikus
- Mozdás gyorsaságuk szélsőséges is lehet (hyperaktív, hypoaktív)
- A mozdás szabályozása zavart, tudati kontroll nélküli, hiányzik a belsővé vált mozdáskép

A mozdásfejlesztéshez javasolt a mozdásnevelés, a szenzomotoros vagy pszichomotoros fejlesztő terápia.

Az óvodáskorú mozdáskorlátozott gyermekek éppen az életkorra jellemző tevékenységükben, a mozdásukban gátoltak.

Ezen a gyermekek mozdásigényéről már szöltünk, itt a testnevelés - mint fejlesztési terület - specifikumait vesszük sorra.

A mozdás speciális fejlesztése szakembert igényel, aki komplex módon végzi a mozdás és a következményes vagy társuló elváltozások, károsodások terápiaját.

Az óvodai élet során az óvodapedagógusainknak tisztában kell lenniük:

- a sérülés okával, a diagnózissal, a tünetekkel,
- a legszükségesebb teendőkkel, a káros mozdásformákkal.

Minden esetben a gyógypedagógusok szakértelmét kikérjük..

Szomatopedagógusaink tervezik a mozgáskorlátozott gyermekek csoporton kívüli fejlesztését és tanácsot adnak a csoporton belüli tevékenységhez, meghatározzák a káros és szükséges mozgásformákat, a korrekciós helyzeteket és a korrekcióhoz vagy fejlesztéshez szükséges eszközöket. Mindezeket dokumentáljuk az óvodai naplóban, illetve a fejlődési naplókban.

6.4.1. Feladatunk:

- mindennap szervezett mozgást biztosítunk a gyermekeknek
- gazdag mozgáslehetőség biztosítása a teremben, udvaron, tornateremben egyaránt
- mozgásra ösztönző, biztonságos környezet kialakítása
- a gyermekek optimális terhelése
- az egyensúly érzék fejlesztése (statikus és dinamikus)
- finommotorika fejlesztése
- nagymozgás fejlesztése, a testnevelés szakkifejezéseinek megismertetésével
- ritmus fejlesztése
- helyes légzés kialakítása
- testséma fejlesztése
- térészlelés fejlesztése
- tehetséggondozás (labdaérezék, egyensúly, stb.)
- a játék, játékoság elsődlegességének tiszteletben tartása a foglalkozásokon
- A SNI gyermekek speciális mozgásfejlesztésben részesítése a szomatopedagógus irányításával. A csoport testnevelési foglalkozásain is részt vesznek, mozgásállapotuknak megfelelő gyakorlatokat végeznek, a többiekkel közösen mozognak, ügyelve természetesen a káros helyzetek elkerülésére. Ha szükséges (a sérülés foka vagy a gyakorlat nehézsége miatt), szomatopedagógus vagy gyógypedagógiai asszisztens segítségét vesszük igénybe.

6.4.2. Sikerkritériumok:

- *mozgás - mint igény - fő tevékenységévé váljék, melyet mindig örömmel végez,*
- *testsémája, oldalisága alakuljon ki (verbális kérdésre, cselekvő visszajelzésre is képes legyen),*
- *testi képességeit, fizikai erőnlétét maximálisan használja ki minden területen,*
- *mozgásigényének kielégítéséhez tudja megválasztani mindazon eszközöket, amelyeket biztonságosan tud használni,*

- *lehetőségeit legyen képes térben is felmérni, ismerje önmagát, törekedjék a pontos kivitelezésre, mozgása koordinált legyen,*
- *finommotorikájának fejlettsége tükrözze, hogy képes az iskolai élet megkezdésére,*
- *mozgássérültek esetében a kórkép a meghatározó, ezért a fejlettség várható jellemzője minden érintett gyermek esetében más és más. A fejlettségi szint meghatározására az Országos Mozgásvizsgáló és Szakértői Bizottság kompetens.*

6.5. KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSÉRE NEVELÉS

Óvodánkban ez a fejlesztési terület magában foglalja a szűkebb és tágabb természeti és emberi- tárgyi környezettel való ismerkedést, tapasztalatszerzést a formai, mennyiségi és téri viszonyokról, amelyek által a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, megismeri és megtanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. Matematikai tartalmú tapasztalatokat és ismereteiket szerezhetnek. Az irányítottan és spontán szerzett tapasztalatok feldolgozását segíti. Fejleszti megfigyelőképességüket, gondolkodásukat, emlékezetüket.

Pedagógiai programunkban ez a terület kiemelt szerepet kap. Az óvoda széleskörű lehetőségeit feltárva a környezettudatos magatartás magalapozását tűzte ki célul. A környezet megóvására való törekvés a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve a mindennapokat átszövik. (a Zöld Óvoda kritériumrendszere szerint). A környezet óvására, az állatok védelmére neveljük gyermekeinket. A természeti értékek óvásán túl, az emberi alkotások védelmét, a munkavégzés fontosságát tudatosítjuk gyermekeinkben.

A gyermek valamennyi tevékenysége révén tapasztalja meg a környezet tárgyait, eseményeit, személyeit és a köztük lévő kölcsönhatásokat, törvényszerűségeket. Ennek során alakulnak ki a valósághoz fűződő érzelmei. Az átélt élmények, megszerzett tapasztalatok alakítják, formálják közvetlen és tágabb környezetéhez fűződő viszonyát. Ekkor tapasztalja meg a környezetének matematikai jellemzőit is.

A környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakításával a környezettudatos magatartást alapozzuk meg.

A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességeinek fejlesztését olyan pedagógiai segítő attitűddel segítjük, amely fejleszti a kortárs kapcsolatok alakulását, felelős cselekedetre nevelést, és a környezethez való viszonyukat is. Olyan viselkedésformákat

gyakorolhatnak a gyerekek, melyek segítségével elsajátíthatják az élő és élettelen természet megfigyelésének módját. A gyerekek közötti kapcsolatokat erősítjük, az együttérzés, a beleélő, beleérző képesség, az empátia fejlesztésével, az együttműködési képesség fokozásával.

Lényegesnek tartjuk az elegendő idő, hely, alkalom és eszköz biztosítását, a spontán és irányított megfigyeléshez hangsúlyozottan a közvetlen érzékszervi tapasztalatokat, a gyermekekkel közösen végzett megfigyeléseket, vizsgálódásokat. Fontosnak tartjuk a gyermeki kíváncsiság ébrentartását, a rácsodálkozás örömeiben való osztozást.

A tapasztalatszerzés minden az óvodás gyermek alaptevékenységi formáján, elsősorban a játékon keresztül valósul meg. A „témák feldolgozását” környezeti nevelés hagyományos és speciális módszereinek segítségével valósítjuk meg /pl.: elsősorban közvetlen megfigyelésekkel, vizsgálódásokkal, szenzitív játékokkal lehetőség szerint projekt módszerrel, a művészeti eszközökkel színesítve/.

A különböző alapokról induló gyerekeket segítjük, hogy maguk fedezzék fel a természetet.

A természetben való mozgással az egészséges életmódra nevelést erősítjük. Elsődleges célunknak tekintjük, hogy a gyermekek önmagukat és környezetüket részletesen és mélyebben (értelmi, érzelmi és érzékszervi úton is), megismerhessék, mert személyiségük csak így módon, ezzel együtt tud helyesen alakulni, a társas kapcsolataik is így lesznek teljesek, így válnak környezetükért felelős, környezettudatos polgárrá.

Céljaink eléréséhez kihasználjuk a gyermeki kíváncsiságot. Irányítottan motiválunk a megismertetni kívánt események, jelenségek és tárgyi környezet felé.

Egyéni bánásmód alkalmazásával segítjük a gyermekeket. A matematikai tevékenységet egyszerre kevés gyermekkel végezzük. A heterogén csoport itt is előnyt jelent számunkra, több lehetőségünk van az egyéni, differenciált, a képességekhez igazodó feladatadásra. A matematikai képességek elsajátításához fejlesztjük a percepciót (vizuális, kineztezia, taktilitás), a kézügyességet, logikai készséget, a szám- és mennyiség fogalmat, a téri- és síkbeli orientációt, az analógiás gondolkodást, az emlékezetet.

A tevékenységeket, a képességek fejlesztését kiscsoportos (3-5 gyermek) vagy egyéni formában tartjuk, szerintünk ez a célravezetőbb, eredményesebb.

Vegyes életkorú csoportjainkban az óvodapedagógus kompetenciájának tekintjük, hogy a gyermekek életkori sajátosságainak, egyéni fejlettségüknek megfelelően integráltan vagy önálló foglalkozásokon valósítja meg a környezeti és matematikai nevelés feladatait.

Mindent a közvetlen környezetből indítunk. Meglévő ismeretekre, tapasztalatokra építünk.

Az ismeretek átadását elemi szintről, egyszerű feladatokkal kezdjük, amelyeket a gyermekek már biztosan meg tudnak oldani. Igyekszünk a gyermekeket mindig sikerélményhez juttatni. Ha valami nem jól sikerült, tapintatosan, nagy türelemmel vezetjük rá a helyes megoldásra a gyermekeket. Arra törekszünk, hogy elsajátítsák a problémamegoldó gondolkodást, és az egész személyiségük harmonikusan fejlődjön.

Végül, de nem utolsó sorban célunk-szülőföldünk, lakóhelyünk iránti szeretet mélyítése, kötődés erősítése, lakóhelyünk, - környezetünk /óvodánk/ hagyományainak, néphagyományainkat átörökítése. A nemzeti kultúra ápolása: a nemzeti múlt megismertetése, megértése, emlékeink, hagyományaink, jelképeink tisztelete, megbecsülése. Az egészséges nemzeti önbecsülés és hazaszeretet kialakítása fontos pedagógiai feladat.

Mozgáskorlátozott gyermekek esetében:

- Testsémájuk, testük ismerete a kóros mozgások, illetve bizonyos esetekben a mozgásszegény életmód miatt módosulhat, megváltozhat, fejletlen, kóros lehet.
- Az állatokról és növényekről való ismeretük alacsonyabb szintű lehet, ugyanis sokszor kevesebb a megelőző tapasztalatuk.
- A tömegközlekedési eszközök ismerete gyakran hiányos, mert jórészt autóval közlekednek.
- A környezeti jelenségek megismerése hasonló, mint az ép gyermekeknél, sőt, ezek hatása időnként erősebben érvényesül.
- Az időjárást és annak hatását az öltözködésre korlátozottabban érzékelik.
- A manipulációs tevékenységekben sokszor még akkor is nehezebben tudnak részt venni, segítségre szorulhatnak, ha a felső végtag nem sérült.
- A felső végtagot is érintő sérülés eseteiben a tárgyakkal való manipuláció nagyobb nehézséget jelenthet. Speciális megsegítéssel, eszközök használatával a szükséges feltételeket biztosítjuk.
- Percepciós zavarok is akadályozhatják őket a képességek elsajátításában. A vizuális percepció zavarai esetén nehézséget okoz, hogy felismerjenek bizonyos hasonlóságokat, különbségeket, nehezebben tudnak építményeket létrehozni, tárgyakat, mennyiségeket, méreteket felismerni, összemérni. A tükörképpel való tevékenykedés, a mennyiségi-, téri reláció felismerése is akadályokba ütközhet. A darabszám változásait sokszor csak nagy eltéréseknél észlelik.

Minden olyan tevékenységben elmaradnak, amelyekhez a mozgásos tapasztalatszerzés szükséges, ill. valamilyen tárgy tulajdonságait vesszük alapul (pl. összehasonlítás, válogatás, sorba rendezés, mérés, becslés).

Enyhe értelmi fogyatékosok, viselkedészavaros és a megismerőtevékenység zavaraival küzdő gyermekek, autisták esetében:

- Környezetükről való ismeretük alacsonyabb szintű, kevés a tapasztalatuk
- A környezetükben nem megfelelően tájékozódnak
- A megtapasztalt információkat nehezen rendszerezik, ehhez speciális megsegítésre van szükségük

- Előfordulhatnak az érzékelés, észlelés zavarai (csökkent vagy túlműködések)
- Előfordulhatnak sztereotip viselkedésminták, bizarr mozgások, melyek

megnehezíthetik az érzékelést, információszerzést

- Figyelmük szórt, szűk terjedelmű, sokszor nehezen motiválhatók
- Pillanatnyi lelkiállapotuk erősen befolyásolja gondolkodási, figyelmi szintjüket
- Gondolkodási funkciójuk alacsony szintű (összehasonlítás, analízis, szintézis)

6.5.1. Feladatunk:

- a valóság folyamatos megismertetése, a gyermekekkel elsősorban a helyi sajátosságainkra építve, a közvetlen természetes környezetükből szerezzenek ismereteket, tapasztalatokat,

- a szülők támogatásával– két-három alkalommal évente autóbuszos kirándulások, rövidebb – hosszabb séták szervezése, hogy a gyermekek minél több közvetlen és közvetett élményben részesüljenek,

- időt hagyni az események és a megtapasztalt jelenségek feldolgozására,
- egy-egy témakört analitikus és holisztikus módon megközelítve tevékenységeken keresztül, fogalmi szinten is feldolgozni.

- Olyan ökológiai szemléletmódot alapozzunk meg, amely elősegíti a: „természetben mindenre szükség van, ...nincsenek káros és hasznos élőlények” – elvek elfogadását.

6.5.2. Sikerkritériumok:

- napszakokat, évszakokat ismerik, megnevezik, összefüggéseit felismerik,

- közvetlen környezetükben biztonságosan tájékozódnak, ismerik nevezetességeit

- ismeri a közvetlen környezetében található növényeket, a növényápolás egyszerűbb feladatait
- tisztában vannak az alapvető közlekedési szabályokkal, közlekedési eszközökkel,
- szívesen túráznak, kirándulnak,
- kialakulóban vannak azok a magatartásformák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek,
- fogalomalkotásuk - az élővilágot alkotó rendszerről és annak kölcsönhatásáról ismereteik és tapasztalataik alapján kialakulóban van
- testsémájuk kialakult, testrészeit és azok funkcióját megnevezik.
- tárgyak, jelenségek formai, mennyiségi viszonyait felismerik,
- gondolatait tevékenységgel és verbálisan is logikusan fejezi ki,
- tud tárgyakat, személyeket tulajdonságaik alapján csoportosítani, szétválasztani, a geometria körében is,
- számfogalma 8-10-es körben biztosan kialakult,
- térben és síkban biztonságosan old meg feladatokat,
- szívesen él át élményeket, szerez tapasztalatokat,
- önálló problémamegoldó feladatmegoldásra képes.

7. ÓVODÁNK SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI RENDJE

7. 1. ÓVODÁNK MINT SZERVEZET

Óvodánkban a törvény által meghatározott egy csoport/2 fő felsőfokú végzettségű óvodapedagógus mellett a speciális fejlesztési tervben rögzítettek szerint a munkában részt vesz gyógypedagógus és logopédus, (gyógy-) pedagógiai asszisztens.

A rehabilitáció, habilitáció:

- a csoporton belül az épekkel közösen,
- a foglalkozások keretében (kölcsönös konzultáció alapján)
- az erre a célra kialakított fejlesztő foglalkoztatókban, egyéni vagy kiscsoportos szervezési formában,
- a szomatopedagógus foglalkoztatójában,
- a logopédus foglalkoztatójában történik.

Óvodánk munkarendje nem tér el a hazai gyakorlattól, hanem kibővül a szakirányú ellátással.

7. 2. A SZEMÉLYI FELTÉTELEK, FELADATKÖRÖK, KOMPETENCIÁK

Programunk a megvalósításban részt vevő pedagógusoktól megköveteli a két meghatározó képzettség (óvodapedagógiai, gyógypedagógiai) kölcsönös ismeretét, illetve minimum továbbképzés szintjén való elsajátítását, a szervezésben, tervezésben való biztonságos tájékozottságot. Ennek alapján a kötelező és ajánlott szakirányú végzettséget az alábbiakban határozzuk meg (a létszámellátottság tervezése a nem pedagógus állományra is kiterjed).

Szükséges személyi feltételeink:

Megnevezés	Végzettség		Ellátottság	
	Kötelező	Ajánlott	csoport/fő	Intézmény
óvodapedagógus	Felsőfok	alapfokú gyógyped. ismeretek	2 fő	16 fő + intézményvezető
gyógypedagógus, szomatopedagógus	ELTE Bárczi G. Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola	Óvodapedagógia TSMT, szenzoros terápia	-	ÚSÁIEGYMI által biztosított 2 fő
logopédus	ELTE Bárczi G. Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola	Óvodapedagógus szenzoros, pszichomotoros terápia	-	ÚSÁIEGYMI által biztosított 1 fő
PEDAGÓGIAI MUNKÁT SEGÍTŐK				
Pedagógiai asszisztens	Pedagógiai asszisztens képzés	Gyógyped. asszisztens képzés	-	4 fő
Dajka	dajka tanfolyam	-	1	8 fő
Karbantartó	szakmunkás			1 fő
Adminisztrátor	középfokú	számviteli főiskola		1 fő
Konyhai dolgozó	Alapfokú konyhai vizsga	érettségi		2 fő

Az intézményvezető részére ajánlott a gyógypedagógiai ismeretek, a fejlesztőpedagógiai ismeretek megszerzése és az óvodapedagógiai manager (vezető óvodapedagógus), illetve közoktatási vezető képzettség megléte.

Óvodánk belső és külső kapcsolatrendszerének hiteles és hatékony működése érdekében a kompetenciák és feladatkörök pontos meghatározása elengedhetetlen (mind a funkciók - tervezés, szervezés, ellenőrzés, értékelés, döntés - mind pedig a kapcsolattartás kötelezettségeit és formáit illetően). A kompetenciákat és feladatköröket az éves terv tartalmazza.

7. 3. PEDAGÓGIAI DOKUMENTÁCIÓK

7. 3. 1. Tervezés

Óvodapedagógusaink éves tervkészítésének alapja a Pedagógiai Program. Tartalmazza:

- a csoport szokás- és szabályrendjét,
- programok, események tervét,
- a fejlesztési tervet,
- fejlődési naplót: a gyermekek egyéni, szempontok szerinti megfigyelését és mérését.

Az óvodapedagógusok a csoportonkénti éves terv készítéséhez megkapják:

- a logopédustól felmérés alapján - az ép és SNI - gyermekek csoporton kívüli fejlesztési tervét és időbeosztását,
- gyógypedagógusoktól a csoportjukba felvett SNI gyermekek csoporton kívüli fejlesztési tervét és időbeosztását,
- személyre szólóan a mozgássérült gyermekekre vonatkozó szükséges és káros mozgásformák, mozgáselemek, mindennapos feladatok összesítését.

A gyógypedagógus és a logopédus a tárgyhót megelőzően egyeztetni az óvodai sajátos programok (kirándulás, ünnepek, megemlékezések, stb.) időpontjait, Adott esetben módosítanak az egyéni fejlesztések időpontjain.

7. 3. 2. Szervezés

Óvodánk mindennapi életét a rugalmasság jellemzi. A felnőtt közösség fokozott egymásra figyelése, együttműködése és toleranciája valósul meg a napi élet során.

A szomszédos csoportok a nevelési év elején egyeztetnek: a napirend elkészítésénél figyelembe veszik a gyermekek alapvető biológiai, kulturális és mentálhigiénés szükségleteit.

A tanulás szervezése:

Az óvodapedagógus kompetenciájának tekintjük, hogy melyik műveltségi területet a hét melyik napjára, és azon belül milyen időpontban, illetve kötött vagy kötetlen szervezési formában közvetíti.

Szervezésünk kötött eleme a tornaterem használat.

Az óvoda tornatermének beosztását az intézmény minden csoportjának óvónőjével egyeztetve közösen készítjük el. A tornatermi beosztás tartalmazza: a hét napjait, a napokon belüli időpontokat, valamint a csoportos testnevelések és az egyéni mozgásnevelések intervallumait.

Az óvónők és a gyógypedagógusok közösen alakítják ki a legmegfelelőbb feltételeket a SNI gyermekek óvodai csoporton belüli tevékenységeihez, beleértve a kiszolgáló helyiségeket is (akadálymentesség, ülés helyzetek, támaszkodási lehetőségek, elérhető méretek, stb.). Javaslatot tesznek az átalakításhoz, az eszközök, berendezési tárgyak beszerzéséhez, melynek költségvetési kihatásait az óvoda vezetője oldja meg.

A dajkát, pedagógiai, gyógypedagógiai asszisztenseket is közösen készítjük fel a SNI gyermekek fogadásához szükséges gyakorlati teendőkre, amelyeket a napirendben is rögzítünk.

Az érintkezés formái:

- megbeszélés,
- tanácsadás,
- írásbeli rögzítések,
- a foglalkozásokon való segítség, ➤ szakmai konzultáció.
-

8. AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

8. 1. AZ ÓVODÁBA LÉPÉS ÉS AZ ÓVODÁZTATÁS FELTÉTELEI

Óvodánkban a gyermekek felvétele a mindenkori tanügyigazgatási jogszabályok betartása alapján történik, SNI gyermekek esetében a jelenlegi személyi ellátottságunkat figyelembe véve a feltétel kritériumai:

- szakértői vélemény (Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság, Tanulási Képességet Vizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság,

Beszédvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság), 3. sz. Tanulási Képességet Vizsgáló Országos és Szakértői Bizottság)

- közösségbe illeszthetőség,
- segédeszközzel, vagy a nélkül történő helyváltoztatás, illetve annak megtaníthatósága,
- az esetlegesen társuló fogyatékoság maximum enyhe mértéke,
- alapfokú önkiszolgálási szint megtaníthatóságának jelei,

Ha a gyermek magatartásával veszélyezteti akár önmagát, akár társait, akkor a Nevelési Tanácsadó vagy bármely Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság vizsgálatán köteles részt venni a további óvodai nevelés érdekében.

8. 2. AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

A gyermek belső érése, családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeképpen az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolakezdéshez szükséges fejlettségi szintet. Belépnek a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben, majd az iskolában, az óvodásból iskolássá érik.

A 2011 évi CXC törvény a köznevelésről tankötelezettségi fejezetének betartása alapján iskolázzuk be az óvodánk nevelésében részesült gyermekeket. Feladat, hogy a szülőket a beiratkozás előtt a kötelezettségeikről felvilágosítsuk. Ennek szervezési formája az összevont szülői értekezlet. A beiratkozáshoz szükséges dokumentációt (óvodai szakvéleményt) a szülő részére átadjuk. Az iskolába lépés kritériumát a sikerkritériumok összessége alapján mérjük, amely lehetőséget ad a rugalmas iskolakezdés megvalósítására. A szociálisan egészségesen fejlődő, érett gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, feladatait egyre eredményesebben, esetenként kreatívan végzi el.

A sajátos nevelési igényű gyermekek iskolai alkalmasságának vizsgálatát sérülésspecifikus szakemberek bevonásával végezzük. A SNI gyermekekkel szemben támasztott iskolaérettségi kritériumok egyénre szabottak.

A testileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére:

- eljut az első alakváltozáshoz, testarányai megváltoznak, megkezdődik a fogváltás, teste arányosan fejlett és teherbíró;
- mozgása összerendezett, harmonikus;

- fejlődik a mozgáskoordináció, a finommotorika.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére:

- nyitott, érdeklődéssel készül az iskolába lépésre, az iskolai élet és a tanító elfogadására;
- képessé válik az együttműködésre, kapcsolatteremtésre felnőtellel és társaival;
- ismeri a viselkedés alapvető szabályait, alakulnak benne azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez és megóvásához szükségesek;
- képes szándékosan irányítani mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését;
- képes alkalmazkodni egyre több szabályhoz;
- kialakuló feladattudata megnyilvánul a feladatok megértésében, feladattartásában, az egyre eredményesebb feladatvégzésben, fejlődik kitartása, munkatempója, önállósága, önfegyelme.

Az értelmi fejlődés eredményeként a gyermek:

- a tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek, érzékelése, észlelése tovább differenciálódik (különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és akusztikus észlelés differenciálódásának, a téri tájékozottságnak a térbeli mozgásfejlettségnek és a testséma kialakulásának);
- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés;
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, növekszik annak tartalma, terjedelme, könnyebbé válik megosztása és átvitele;
- a cselekvő- szemléletes és képi gondolkodás mellett kezd alakulni az elemi fogalmi gondolkodás;
- rendelkezik elemi ismeretekkel önmagáról és környezetéről: tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és a gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, ismeri az öltözködés és időjárás összefüggéseit.

Az anyanyelvi nevelés eredményeként a gyermek:

- érthetően és folyamatosan beszél, kommunikál;

- gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni;
- minden szófajt használ;
- különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtaikat alkot;
- tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő vagy egyéni eltérések lehetségesek);
- végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

9. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

A hagyományosnak tekinthető óvodai kapcsolatrendszer óvodánkban kibővül mind tartalmilag, mind terjedelmében egyaránt. Ebből eredően nagyobb időkeretet ölel fel a külső és belső kapcsolatok tekintetében. Óvodapedagógusaink, utazó gyógypedagógusaink és a logopédusunk a kötelező óraszám és a törvényes munkaidő közötti keretet fordítják a kapcsolatok kialakítására, ápolására.

Óvodánkban elengedhetetlenül szükséges a folyamatos napi kapcsolattartás.

9. 1. CSALÁD ÉS ÓVODA

- A gyermek elsődleges és meghatározó nevelési színtere a család. Az óvodáé a kiegészítő szerep, a nevelési hiányosságok pótlása.
- A szülő - pedagógus kapcsolatában érzékeltetjük, hogy minden a gyermek fejlődése érdekében történik, és ebben elsődleges partner a szülő, még abban az esetben is, ha a nevelési szokások eltérnek a kívánatostól.
- Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok szokásait, sajátosságait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a családokhoz illeszkedő segítségnyújtást.
- A család és óvodánk kapcsolattartásának alapidokumentuma az óvoda házirendje.

Kapcsolatunkra jellemző:

- az empatikus hozzáállás,
- a segítő szándék,
- az egymás mellé rendeltség,
- a kölcsönös tapintat, tisztelet,

- az információk intimitásának volta,
- a kölcsönös nyitottság,
- a folyamatos és szükséges információk átadása.

A kapcsolattartás óvodán belüli szervezési kereteink:

Családlátogatás Célunk:

A beilleszkedés megkönnyítése: a felnőtt - gyermek kapcsolat zökkenő-mentesebb alakítása, a beilleszkedés segítése

Tájékozódás a családi nevelés elveiről, gyakorlatáról, esetleges egyéni bánásmód sajátosságairól,

A gyermek családon belüli státuszának feltérképezése. Óvodánkban a gyermekeket óvodába lépés előtt otthonukban (szülőkkel történt megbeszélés alapján) meglátogatjuk. A SNI gyermekek látogatása a gyógypedagógusokkal közösen történik, lehetőség szerint két alkalommal.

Ismerkedés óvodánkkal

A szülőknek lehetőséget adunk, sőt szorgalmazzuk, hogy gyermekükkel a rendszeres óvodába járás előtt látogassanak el óvodánknak abba a csoportjába, ahova a gyermek felvételt nyert. Ez különösen szükséges a SNI gyermekeknél mert általában ezek a gyermekek és családjaik igen szűk körben élnek, ismeretségi körük gyakran a gyermek állapota miatt meghatározott.

Az óvoda, mint szociokulturális színtér, túl sok ingert tartalmazhat a szülőknek és a gyermekeknek egyaránt, amely átmenetileg negatívan is hathat.

Befogadás

Óvodánkban kizárólag a szülővel közösen és fokozatosan valósítható meg a befogadás. Időtartamát az óvónő és a szomatopedagógus határozza meg általában a szülővel egyetértésben. A befogadás több szintéren történik. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a csoportszobán kívüli helyiségek (egyéni és kiscsoportos fejlesztő helyiségek, tornaterem, udvar) megismerésekor is jelen legyen a szülő, mindaddig, ameddig ezt a pedagógus és a gyermek igényli.

Napi kapcsolattartás

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a mindennapi - a gyermeket érintő - eredményekről, problémákról állandó tájékoztatás történjék mind a szülők, mind a pedagógusok részéről. Továbbá a szükségletekkel kapcsolatos információ, az esetleges gyógyszerhatás várható következményének jelzése, amely a gyermek viselkedését, figyelmét befolyásolhatja.

Ha a SNI gyermek óvodán kívüli fejlesztésre, foglalkozásra jár, ezt az adott napon figyelembe vesszük, hogy az esetleges túlterhelést elkerüljük.

Nyílt napok

Célunk a gyermek közösségben való megnyilvánulásainak, kapcsolatainak, tevékenységformáinak megismertetése a szülőkkel.

Helyszínei: az óvodai csoportszoba, fejlesztő helyiségek, udvar, tornaterem.

A nyílt napok történhetnek a szülő kérésére, a pedagógusok javaslatára, vagy általánosan meghirdetett módon.

Fogadó órák

Célunk a személyre szabott információ csere, segítségadás, tanácsadás, javaslatétel, döntéselőkészítés.

Történhetnek - hasonló módon a nyílt napokhoz - a szülő kérésére, a pedagógusok javaslatára, illetve neurológus, ortopéd szakorvos, ortopédiai műszerész, pszichológus, stb. bevonásával.

A fogadóórák időpontjait minden esetben előre egyeztetjük!

Fogadóórát tartanak: az intézményvezető, az óvodapedagógusok, a gyógypedagógusok és a logopédus - szükség esetén közösen a intézményvezetővel együtt.

Szülői értekezlet

Célunk a szülők tájékoztatása az óvoda pedagógiai tevékenységéről és az aktualitásokról, valamint a szülők közös véleményalkotásának, javaslatételének fóruma.

Évente 4 alkalom/csoport + 2 összevont, amit az intézményvezető tart.

A szülői tanács tagjait évente a csoportok szülői közössége választja meg.

Működési területei:

- kapcsolattartás a intézmény vezetőjével,
- szülők jogainak gyakorlása.

Közös programok

Ünnepek, megemlékezések, kirándulások, kulturális és sportesemények, hagyományok ápolása az integráció elfogadásának egyik eszköze lehet. Lehetőséget teremt pl. a családok problémáinak, értékrendszerének, nevelési elveinek kölcsönös megismerésére.

Ezek a tevékenységek óvodánkban mindenre kiterjedő, körültekintő szervezést igényelnek. Igyekszünk olyan meghatározó élményt nyújtani, amely felerősíti az emberi kapcsolatok ápolásának igényét, a különbözőség természetes elfogadását. A programok szervezését megtervezzük.

Minden programnak választott felelőse van, amelyet az éves munkatervben rögzítünk! A szülői házzal való kapcsolattartásra intézményi innovációként kidolgoztuk „Intézményi innováció – Szülői partnerség” programot. (ld. 2 számú melléklet a TÁMOP-3.4.2.A-11/1-2012-0010- sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja „Útravaló”-projekt alapján)

9.2. ÓVODÁNK NEVELŐKÖZÖSSÉGÉNEK ÉS MUNKATÁRSAINAK BELSŐ KAPCSOLATAI

- Az óvodán belüli kapcsolatok a pedagógiai feladatok megoldásában realizálódnak. Óvodánkban kétféle képzésű pedagógus van jelen, ezért a hatásköröket az intézmény vezetője határozza meg, a kompetenciák pontos megfogalmazásával.
- Szabályozzuk, hogy intézményen kívüli kapcsolatok létrejöttékor, mely esetekben gyakorolható a pedagógusok teljes önállósága.
- Az egyes feladatok megoldására adott teljes önállóság alkalmával is az óvoda vezetője felé a beszámolási kötelezettség fennáll.
- Az óvodánkban dolgozó pedagógusok és egyéb munkavégzők egymás mellé rendelvek.
- Az óvodában működő munkaközösségek a pedagógusok szakmai ismereteit bővítik, rendszerezik, továbbá mindig az épp aktuális kiemelt feladatok köré szerveződnek.

9.3. AZ ÓVODA KÜLSŐ KAPCSOLATAI

Bölcsődék

A bölcsődék egy részében is van integráció, de az ott gondozott gyermekek nem mindegyike vehet részt 3-7 éves korban a közoktatás rendszerében. Kizárólag azokat a gyermekeket vesszük át, akik olyan Szakértői Bizottsági javaslattal rendelkeznek, amelyben a

vizsgáló intézmény biztosítottan látja óvodánkban a szükséges és elégséges fejlesztésükhöz a feltételeket.

Feladatunk, hogy az előjegyzési időszakban tájékozódjunk arról, kik igénylik a felvételt óvodánkba a következő nevelési évre.

Egyéb kapcsolatok

- Intézmények, amelyek a SNI gyermekeket óvodánkba irányíthatják (szakértői bizottságok, stb.)
  - Feladatunknak tekintjük, hogy a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében kapcsolatot építsünk ki, és tartsunk fenn külhoni óvodákkal lehetőségeinkhez mérten.
  - Orvosok:
    - Neurológus szakorvos ellenőrzi óvodába lépés előtt az SNI gyermekeket, illetve kérésre az épek közül azokat, akiknél a jelek arra utalnak, hogy neurológiai vizsgálat szükséges.
    - Ortopéd szakorvos vizsgálja mind az ép, mind a sérült gyermekek mozgásállapotát, felírja a szükséges segédeszközöket,
    - Fül-orr-gégész, audiológus, foniáter szakorvosok tanácsait kérjük különböző beszédzavarok vagy halláskárosodás esetén.
    - Évente egy alkalommal fogászati szűrés van óvodánkban.
  - Ortopédiai műszerész, segédeszköz gyártók és forgalmazók: Elkészítik a segédeszközöket, annak viseléséről a szomatopedagógusokat és az óvónőket tájékoztatják, illetve rajtuk keresztül folyamatosan ellenőrzik. Rendszerint a mintavétel és az eszköz átadása az óvodán belül történik.
  - Alapítványok, szövetségek, egyesületek: Különböző ambuláns fejlesztő intézményekkel áll kapcsolatban óvodánk, egyrészt tapasztalatcsere céljából, másrészt pedig az onnan érkező gyermekek fejlesztésének konzultálása miatt.
  - ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola szomatopedagógiai tanszékének külsős gyakorló helye vagyunk, a tanszéknek hallgatói számára gyakorló helyet biztosít
  - az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola szomatopedagógiai tanszéke a szakmai munkát segíti, tanácsot ad problémás kérdésekben, szakmai ellenőrzést végez

- Újpesti Általános Iskola és EGYMI utazótanári szolgálata az óvodába járó SNI gyermekek szakellátást biztosítja
- Pedagógiai Szakszolgálat logopédiai alapellátást biztosít az óvodába járó gyermekek számára
- Károli Gáspár Református Egyetem nappali tagozatos óvodapedagógus hallgatók számára gyakorlati helyet biztosítunk.

Iskolák

Minden szülőnek törvény által biztosított joga a szabad iskolaválasztás, mellyel általában élnek is. Az iskolaválasztás segítése céljából fontos az iskolákkal való kapcsolattartás. A szülőket tájékoztatjuk a lehetőségekről, hirdetmény és szülői értekezlet formájában. A SNI gyerekek számára értelmi, mozgás és beszédállapotuktól függően és fejlettségüknek megfelelően normál vagy speciális iskolát ajánlunk, melynek dokumentációja a szakértői bizottság által kiadott szakvélemény

Az óvodánkból kikerülő ép és SNI gyermekeket lehetőség szerint nyomon követjük pedagógiai munkánk minősítése céljából.

A sajátos nevelési igényű gyermekek közül akiknek kiemelten szükségük van az iskolába történő „átvezetésre” , és az „utánkövetésre” az intézményvezető a pedagógusok véleményének kikérése alapján meghatározza az átvezetést igénylő gyermekek létszámát és az átvezetést végző pedagógusok személyét. Az átvezetési modell alapján személyre szabott átvezetési és utánkövetési terv készül **(ld. 2. számú melléklet a TÁMOP-3.4.2.A-11/1-2012-0010- sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja „Útravaló”-projekt alapján).**

Kapcsolat a fenntartóval

Fenntartónk és óvodánk kapcsolatát a vonatkozó törvények szabályozzák, valamint az Alapító Okirat.

Óvodánk betartja a tanügyigazgatási kötelezettségeket, valamint a hatáskörébe utalt költségvetési lehetőségekkel gazdálkodik.

Kapcsolattartásunkra jellemző a kölcsönös korrektség és a hiteles információáramlás.

Fenntartónk közoktatási koncepciójába programunk beilleszthető, a jelenlegi személyi feltételek biztosításán túl többletköltséget nem igényel, csoportfinanszírozási elvek alapján működtethető.

10. ÓVODÁNK SAJÁTOS FELADATA A GYERMEKVÉDELEM

Alapvető feladatunk, hogy az óvodai környezet szervezésével - személyi és tárgyi feltételrendszer - hatásrendszerünk elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot. Nevelő, fejlesztő munkánkat a gyermekek egyéni képességeire, fejlődési ütemének, sajátos nevelési igényének, szociokulturális háttérének ismeretére alapozzuk.

Migráns gyermekeinek nevelése során biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Célunk azon körülmények feltárása és kezelése (megszüntetése), amelyek az adott gyermek fejlődését hátrányosan befolyásolják.

Feladatunk:

Óvodapedagógusok feladatai:

- Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi háttérének megismerése
  - Hátrányos, halmozottan hátrányos és veszélyeztetett helyzet jelentése a gyermekvédelmi felelősnek
  - Az SNI, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése
  - A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek

Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- információk szerzése óvodánk pedagógusaitól,
- kapcsolattartás a Gyermekjóléti Szolgálattal, a Nevelési Tanácsadóval, az orvosokkal és az intézményvezetővel,
- nyilvántartások vezetése,
- Szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele

Módszereink: □ tapintat,

- empátia,
- intimitás,
- kölcsönös kommunikáció megteremtése,
- folyamatosság, ellenőrzés.

11. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Program érvényességi ideje: 2015. szeptember 1-től visszavonásig.

Felülvizsgálatának és módosításának indokai Kötelező:

- jogszabályváltozás
- fenntartó által meghatározott feladatváltozás Lehetséges:
- sikeres innováció eredményeinek beépítése
- minőségfejlesztő munka eredményeinek beépítése illetve kevésbé eredményes elképzelések elhagyása

A program nem kötelező felülvizsgálatát és módosítását kérheti a vezetőnek benyújtott írásbeli előterjesztés után a nevelő testület 50 + 1%-os támogatásával a közalkalmazotti tanács elnöke.

A Pedagógiai Program nyilvánossága

Az intézményvezető irodájában

Az intézmény könyvtárában

Az intézmény nevelői szobájában

Az óvoda honlapján

LEGITIMÁCIÓ

2018.augusztus 31-én a Deák Óvoda nevelőtestülete jóváhagyta a Deák Óvoda Pedagógiai programjának változtatásait.

(ld. Jegyzőkönyv)

2018.08.31.

Intézményvezető

MELLÉKLET

ÚTRAVALÓ-PROJEKT

TÁMOP-3.4.2.A-11/1-2012-0010
Sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja

Egyéni átvezetést segítő program modellje

Készítette:

Czibere Csilla

Duruczné Szabó Mária,

Hidasi Mariann,

Iván Endréné,

Szilágyiné Juhász Eszter,

Szűcs Klára,

Tóthné Molnár Ildikó,

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	67
2. AZ EGYÉNI ÁTVEZETÉST TÁMOGATÓ JOGSZABÁLYOK ÉS PROGRAMOK KÖRE	67
3. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK/TANULÓK ÁTVEZETÉSI MODELLJÉNEK CÉLJA	69
4. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK/TANULÓK ÁTVEZETÉSÉNEK FŐ FELADATAI	69
5. AZ ÁTVEZETÉSBEN ÉRINTETT SZEMÉLYEK KÖRE	70
6. AZ EGYÉNI ÁTVEZETÉST TÁMOGATÓ SZAKEMBEREK	70
7. AZ EGYÉNI ÁTVEZETÉS OPTIMÁLIS MEGVALÓSÍTÁSA	70
8. AZ EGYÉNI ÁTVEZETÉS FELADATAI ÉS FELTÉTELEI AZ EGYES SZAKASZOKBAN ...	71
8.1. ÁTVEZETÉS A CSALÁDBÓL A KÖZNEVELÉS INTÉZMÉNYEIBE	71
8.2. ÁTVEZETÉS A BÖLCSŐDÉBŐL AZ ÓVODÁBA	75
8.3. ÁTVEZETÉS AZ ÓVODÁBÓL AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁBA	79
9. MELLÉKLET - AZ EGYÉNI ÁTVEZETÉS DOKUMENTÁLÁSA	82

1. BEVEZETÉS

Számos nemzetközi egyezmény és hazai jogszabály olyan jogi és egyéb természetű kötelezettségeket határoz meg a magyar állam számára a fogyatékossgal élő emberek önellátásának és társadalmi beilleszkedésének ösztönzésére, amelyek még messze nem valósulnak meg maradéktalanul a mindennapi gyakorlatban. A fogyatékos személyek esélyegyenlőségének egyik célterülete a foglalkoztatás. Magyarország Alaptörvénye és a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény is elismeri - másokkal azonos alapon - a fogyatékossgal élő személyek munkavállaláshoz való jogát, mely magába foglalja számukra a nyitott, befogadó és hozzáférhető munkaerő-piacon szabadon választott és elfogadott munka révén nyerhető megélhetés lehetőségének jogát. A fogyatékos emberek számára a társadalom peremére való szorulás megelőzésének illetve a sikeres társadalmi beilleszkedés elősegítésének egyik legeredményesebb útja az oktatáson, a szakképzettséghez juttatáson át valósul meg. Az eredményes szakképzés megalapozásaként a pedagógiai tevékenységeknek és szolgáltatásoknak mindenképpen ki kell egészülnie – a családot bevonásával - életpálya-építéssel, pályorientációval, pályaválasztási tanácsadással, vagyis az egyik intézménytípusból a másikba ill. a munkaerőpiacra való átmenet támogatásával. Míg az életpálya-építési ismeretek az iskolai oktató-nevelő munka diszciplináris ismeretanyagának részét képezik, addig a pályaválasztási ismeretek, információk egy része kívül esik a diszciplináris ismeretanyagon. Mivel az életpálya-tervezés a család igényei, a személyes ambíciók és életút szempontjából különböző, ezért a tanácsadói, támogató munka elsősorban egyéni és csak másodsorban csoportra irányuló tevékenység.

A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók és fiatalok – a nevelés intézményrendszeréből a munka világába való - egyéni átvezetése támogatására készült az alábbi modell-leírás, mely az együttnevelést támogató pedagógusok napi, gyakorlati munkáját kívánja segíteni az átvezetés feladatainak, tevékenységeinek és feltételeinek meghatározásával és egyben biztosíthatja ezen szolgáltatás színvonalas ellátását.

2. AZ EGYÉNI ÁTVEZETÉST TÁMOGATÓ JOGSZABÁLYOK ÉS PROGRAMOK KÖRE

A magyar jogszabályok az egyéni átvezetési programokról nem rendelkeznek, de bizonyos szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez jogosulttá tesznek, ezzel közvetve vagy közvetlenül irányt mutatva az életpálya-építéshez, funkcionális társadalmi működéshez.

Például az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény alapján mindenkinek joga van az egészségi állapota által indokolt megfelelő, folyamatosan hozzáférhető és az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő egészségügyi ellátáshoz, mely dokumentáltan, meghatározott standardok mentén történik. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény a nevelési, oktatási, szakszolgálati ellátáshoz való hozzáférést garantálja.

Témánk szempontjából viszont hiányosabb a szociális és a munkaügyi terület szabályozása. A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátás szűkös, nehezen hozzáférhetőek vagy hiányoznak bizonyos szolgáltatások. A fogyatékos emberek munkába állása a pozitív diszkriminációs intézkedések ellenére is nehezített.

Az egyéni átvezetést támogató programoknak jelentősebb hazai előzménye nincs. Az első nemzetközi tervek a sérült emberek munkaerő-piaci helyzetének javítására a 90-es évek elején születtek. Az alábbi nemzetközi programok voltak/vannak kihatással a manapság már több országban sikeresen működő átvezetési programokra:

- Salamancai nyilatkozat és cselekvési terv (SNI tanulók számára) UNESCO, 1994.
- HELIOS II - 1996b program
- Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Nyilatkozata 1998.
- OECD tanulmány 2000.
- Európai Bizottság Munkaerőpiaci Vizsgálata 2000.
- European Agency for Development in Special Needs Education 2002.
- Európa 2020.

Az európai trendeknek megfelelően a TÁMOP 3.4.2.A-11/1-2012 pályázat legfontosabb szakmai eleme az egyes intézménytípusokból való átvezetési program kidolgozása és működtetése (óvodából általános iskolába; általános iskolából középiskolába; középiskolából a munkaerőpiacra). Az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények szerepe az átvezetési programok szakmai hátterének biztosítása, végső célként a társadalmi integrációt támogatva.

3. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK/TANULÓK ÁTVEZETÉSI MODELLJÉNEK CÉLJA

A modell célja az egyéni szükségletekhez, egyéni igényekhez igazodó, az egyénre szabott intézkedéseket, tevékenységeket, optimális feltételeket meghatározó – nevelési-oktatási

életutat átfogó rendszer leírása, mely segítségül szolgál az egyéni szintű átvezetési programok tervezéséhez és megvalósításához. Távlati célként az elkészült modell a társadalmi esélyegyenlőség és integráció előmozdítását eredményezné.

A modell alkalmazása segítséget nyújthat ahhoz, hogy a rehabilitációs és rehabilitációs szolgáltatások és programok az egyén szükségleteinek és erősségeinek multidiszciplináris értékelésén alapuljanak a lehető legkorábbi szakasztól kezdődően egymásra épülő rendben kísérik végig a sajátos nevelési igényű gyermek, fiatal életét. A hatékony információáramlást szolgálhatja az érintettek és hozzátartozóik valamint a sérült emberekkel hivatásszerűen foglalkozó szakemberek, szakterületek szereplői között. Elkerülhető az ismételt vizsgálatok végzése vagy ugyanazon információk ismételt begyűjtése.

4. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK/TANULÓK ÁTVEZETÉSÉNEK FŐ FELADATAI

A modell – a lehetőség figyelembe vételével – az átvezetés köznevelési szempontjaira koncentrál. Ezért fő feladatai az alábbiakban összegezhetők:

- Információk nyújtása a család számára a választható köznevelési intézményekről, programokról, munkahelyekről.
- A gyermek/fiatal felkészítése, új készségek kialakításának terve az új környezethez alkalmazkodva.
- Fogadó pedagógusok, diákok, személyzet, munkatársak felkészítése a gyermek/fiatal fogadására.
- A szülő segítése, az előkészítő vizsgálatok menedzselése, a dokumentáció bonyolítása.

5. AZ ÁTVEZETÉSBEN ÉRINTETT SZEMÉLYEK KÖRE

Az átvezetési programban érintett lehet, minden olyan sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló, fiatal és családja, aki a köznevelés egyik intézménytípusából a másikba átlép vagy a köznevelés intézményéből kilép a munkaerőpiacra.

6. AZ EGYÉNI ÁTVEZETÉST TÁMOGATÓ SZAKEMBEREK

Az egyéni átvezetés támogatásának legfontosabb szereplője a kulcsembert, vagy mentor. Ő tervezi, szervezi a megfelelő ellátást, vezeti az átvezetéseket és értékeli a megvalósulást. Fontos feladata a család és szakemberek együttműködésének koordinációja.

Ideális esetben az átvezetés egyéb szereplői a közvetlen család, szülők/gondozók, az ellátó rendszerek (egészségügy, nevelés-oktatás, szociális ellátás, foglalkoztatás, igazságügyi szervek), az ellátó intézmények szakemberei, az érdekvédelmi szervezetek tagjai, a különböző szintű döntéshozók, a szűkebb és tágabb társadalmi környezet tagjai (pl. munkahelyi környezet), a természetes segítők (pl. szomszédok).

7. AZ EGYÉNI ÁTVEZETÉS OPTIMÁLIS MEGVALÓSÍTÁSA

Az optimális átvezetés tervezett és dokumentált. Rendezett, egymásra épülő egységenként biztosítja a szülők és az érintett tájékozottságát saját állapotával, lehetőségeivel kapcsolatban, elősegíti a vele kapcsolatos döntések meghozatalát. Alapjai az átvezetési tervek (lásd a mellékletben szereplő mintadokumentumot).

Az átvezetési tervek jellemzői:

- Támogatják a tervezett és szakszerűen kivitelezett intézményváltást.
- Tartalmi elemei (feladatok és tárgyi – személyi - időbeli feltételei) támogatják a megfelelő megvalósítást.
- A tartalmi elemek rávilágítanak a szereplők közötti együttműködésekre.
- Az életút során 4 alkalommal készül el. Felelőse az életutat kísérő kulcsembert.
- Általában fél-1 évre készül, kivéve a felnőttkorba való átvezetés terve, mely 2 évre is készülhet.
- Minden típusú fogyatékoság esetén jól alkalmazható.

8. AZ EGYÉNI ÁTVEZETÉS FELADATAI ÉS FELTÉTELEI AZ EGYES SZAKASZOKBAN

8.1. Átvezetés a családból a Deák Óvodába

Feladat	Tárgyi feltételek	Személyi feltételek	Dokumentációs feltételek	Idő
1. Információ nyújtása a családnak				
Kapcsolatfelvétel a gyermekkel és a szülővel	Telefon, elektronikus levél, levél	Óvodavezető, szülő, gyermek	Szakértői vélemény	Tárgyév tavaszi időszaka
Tájékozódás a gyermek állapotáról	Nevelői szoba	Óvodavezető, szülő, óvodapedagógusok	Egészségügyi és diagnosztikus vizsgálatok dokumentumai. Feljegyzések Anamnézis	Felvételt megelőző napokban, időszakban (1hét)
Tájékozódás a korábbi fejlesztés intézményeiről és a fejlesztési területekről	Intézményi helység, telefon	Óvodapedagógusok, szülő	Szakértői vélemény	Tárgyév tavaszi időszaka
A gyermek erősségeinek és gyengeségeinek felmérése	Csoportszoba	Gyógypedagógus, óvodapedagógusok, szülő	Szakértői vélemény	A felvételt követően
A szülő igényeinek felmérése	Nevelői szoba	Szülő, óvodapedagógusok, gyógypedagógus	Konzultációs űrlap	A felvételt követően
Információnyújtás a család részére az őket érdeklő	Nevelői szoba	Szülő, óvodapedagógus, dadus	Konzultációs űrlap	Folyamatos

kérdésekben				
A szülő elképzelésének és a szakemberek javaslatának összehangolása	Nevelői szoba	Szülő, óvodapedagógusok, gyógypedagógus,	Konzultációs űrlap Szakértői vélemény	Folyamatos
A szülő tájékoztatása az „átvezetés” menetéről	Nevelői szoba	Szülő, óvodapedagógusok, gyógypedagógus	jegyzőkönyv	A felvételt követően

Megbeszélés a kulcsemberek és a pedagógusok között	Nevelői szoba	Óvodapedagógusok, kulcsemberek	Feljegyzés	A felvételt követően 2-3, vagy több alkalom (3-4 hét)
Megbeszélés a kulcsemberek és egyéb segítő szakemberek között	Telefon	Kulcsemberek	Egyéni fejlesztési terv	A felvételt követően
2. A gyermek felkészítése, új készségek kialakítása				
Személyes profil elkészítése	Számítógép	Gyógypedagógus, óvodapedagógusok	„Személyes profil”	A felvételt követően
Konzultáció a gyermekkel foglalkozó szakemberekkel	Portfólió, feljegyzések	Óvodapedagógusok, gyógypedagógus	Konzultációs űrlap	Folyamatos

Hospitálás a csoportban (általános megfigyelés különböző helyzetekben)		Gyógypedagógus, óvodapedagógusok, dajka, gyermekek	Hospitálási jegyzőkönyv	Folyamatos az óvodába lépéstől (óvónő naponta, gyógypedagógus heti előirányzott órakeretben)
Diagnosztikus mérések eredményeinek összegyűjtése, hiány esetén a mérések lebonyolítása		Óvodapedagógusok, gyógypedagógus	Megfigyelési úrlap (fejlődési skála) Mérési úrlapok	Évente 2x
Egyéni fejlesztési tervek összegyűjtése, hiány esetén elkészítésük	Irodaszerek, számítógép	Gyógypedagógus, óvodapedagógusok	Egyéni fejlesztési terv	Negyedévente
A fejlesztendő területek kijelölése (pl.: értelmi, szociális, mozgásos, kommunikációs, szakmai kompetencia területeken)	számítógép	Gyógypedagógus, óvodapedagógusok	Szakértői vélemény Egyéni fejlesztési terv	3 havonta
A fejlesztés menetének megbeszélése, a fejlesztő munka	Nevelői szoba	Gyógypedagógus, óvodapedagógus, szülő	Terv dokumentumok	Folyamatos

koordinálása				
A fejlesztés megvalósítása, szükséges új készségek kialakítása, begyakorlása	Fejlesztő eszközök	Óvodapedagógusok, gyógypedagógus, szülő	Egyéni fejlődési napló Betétív	Folyamatos
A fogadó intézmény megismertetése a gyermekkel (helységek és azok funkciói)		Szülő, gyermek, óvodapedagógusok, gyógypedagógus	Befogadási terv	Beszoktatási idő függvényében
A leendő óvodapedagógus bemutatása a gyermeknek		Szülő, gyermek, óvodapedagógusok, gyógypedagógus	Befogadási terv	A felvételt követően
A pedagógusok, személyzet bemutatása a gyermeknek		Szülő, gyermek, óvodapedagógusok, dajka	Befogadási terv	A felvételt követően
3. Fogadó környezet alakítása				
A fogadó óvodapedagógusok felkészítése	Nevelői szoba	Pedagógusok, gyógypedagógus, egyéb előadók	Szakirodalmak az SNI típusának megfelelően	Folyamatos
A fogadó gyermekcsoport felkészítése		Gyermekek, óvodapedagógus	Csoportnapló vonatkozó részei	Tárgyév tavaszán

A fogadó gyermekek szüleinek felkészítése	Csoportszoba	Szülők, óvodapedagógusok	Óvodai dokumentáció	Tárgyév tavaszán
A fogadó személyzet felkészítése	Nevelői szoba	Intézményvezető, óvodapedagógusok dajka, ped.asszisztens	Megbeszélés	Tárgyév tavaszán
A szülő bemutatása a leendő óvodapedagógusnak		Óvodavezető, óvodapedagógusok	jegyzőkönyv	Tárgyév tavaszán
Konzultáció a gyógypedagógussal		Óvodapedagógusok, gyógypedagógus	Szakértői vélemény Konzultációs űrlap	Tárgyév tavaszán
A szakvélemény, diagnózis értelmezésének segítése	dokumentáció	Óvodapedagógusok gyógypedagógus	Szakértői vélemény	Tárgyév tavaszán
Kortárssegítő rendszer kialakítása	Csoportnapló vonatkozó részei (tervezéshez)	Óvodapedagógusok, gyermek		Folyamatos
A fogyatékoság típusának megfelelő környezet kialakítása- akadálymentesítés (Pl.: pihenőszoba kialakítása, protetikus környezet, tanulást elősegítő eszközök bérlése, vásárlása)	Egyéni igényeknek megfelelően	Óvodapedagógus, gyógypedagógus	Egyéni fejlesztési terv Szakértői vélemény	Folyamatosan aktualizálva.
4.A szülő segítése a dokumentáció lebonyolításában				

Jelentkezés		Szülő, óvodapedagógusok, gyógypedagógus	Felvételi napló Sérültséggel kapcs. dokumentáció	Jelölt időben
Szakvélemények bonyolítása		Óvodavezető, óvodapedagógusok, gyógypedagógus, szülő	Szakértői vélemény iránti kérelem iratok	Jelölt időben
Kontrollvizsgálatok kérése		Óvodavezető, óvodapedagógusok, gyógypedagógus, szülő	Szakértői vélemény iránti kérelem iratok	Jelölt időben
Egészségügyi vizsgálatok bonyolítása		Szülő, óvodapedagógusok, gyógypedagógus gyermek- ill.szakorvos	Korábbi egészségügyi vizsgálati eredmények dokumentumai Zárójelentés	Jelölt időben

8.2. Átvezetés a bölcsődéből az óvodába

Feladat	Tárgyi feltétel	Személyi feltétel	Dokumentációs feltétel	Idő
1. Információ nyújtása a családnak				
Kapcsolatfelvétel a gyermekkel és a szülővel	telefon	Szülő, gondozónő	Irat	Január

Tájékozódás a gyermek állapotáról	Csoportszoba,	Gondozónő, gyógypedagógus	Személyes dokumentáció	Január
Tájékozódás a korábbi fejlesztés intézményeiről és a fejlesztési területekről		Gondozónő, gyógypedagógus	Szakértői vélemény Egyéni fejlesztési terv	Január
A gyermek erősségeinek és gyengeségeinek felmérése	Csoportszoba	Gondozónő	Fejlődési napló	Február
A szülő igényeinek felmérése		Gondozónő		Február
Információnyújtás a család részére a választható intézményekről	Nevelői szoba	Gondozónő, gyógypedagógus	Konzultációs űrlap	Február
Információnyújtás a család részére az őket érdeklő kérdésekben	Nevelői szoba	Gondozónő Gyógypedagógus óvodapedagógus		Február
A szülő elképzelésének és a szakemberek javaslatának összehangolása	Nevelői szoba	Szülő, gondozónő, gyógypedagógus	Feljegyzés	Március
A szülő tájékoztatása az „átvezetés” menetéről		Gondozónő	Konzultációs űrlap	Március
Megbeszélés a kulcsembertől és a		óvodapedagógus	Feljegyzés, dokumentáció	

pedagógusok között				
Megbeszélés a kulcsember és egyéb segítő szakemberek között		Óvodapedagógus, gyógypedagógus	feljegyzés	

Kapcsolatfelvétel, megbeszélés a kiválasztott intézménnyel	Telefon	Gondozónő, szülő, óvodapedagógus	Feljegyzés	Március
2. A gyermek felkészítése, habilitáció, rehabilitáció előkészítése, folytatása				
Személyes profil készítése	Számítógép	Gondozónő, gyógypedagógus	Szűrések, vizsgálatok eredményei	Március
Konzultáció a gyermekkel foglalkozó szakemberekkel	Nevelői szoba	Gondozónő, gyógypedagógus	Feljegyzés	Március
Hospitálás a csoportban (általános megfigyelés különböző helyzetekben)	Csoportszoba	Óvodapedagógus	Hospitálási napló	Március
Diagnosztikus mérések eredményeinek összegyűjtése, hiány esetén a mérések lebonyolítása		Gondozónő, gyógypedagógus	Fejlődési napló	Április

Egyéni fejlesztési tervek összegyűjtése		Gyógypedagógus	Egyéni fejlesztési tervek	Április
A fejlesztendő területek kijelölése (pl. értelmi, szociális, mozgásos, kommunikációs, szakmai kompetencia területeken)	Számítógép	Gyógypedagógus	Fejlődési napló	Április
A fejlesztés menetének megbeszélése, a fejlesztő munka koordinálása	Nevelői szoba	Gyógypedagógus, óvodapedagógus	Konzultációs úrlap	Április
A fejlesztés megvalósítása, a szükséges új készségek kialakítása, begyakorlása	Csoportszoba, fejlesztő szoba	óvodapedagógus gyógypedagógus	Egyéni fejlesztési terv	Folyamatos
Közös rendezvények szervezése (átadó és átvevő intézmény)	Átadó és átvevő intézmények helyiségei	Az intézmények dolgozói	Meghívók, tájékoztatók	Április

A fogadó intézmény megismertetése a gyermekkel (helyiségek és azok funkciói)	Óvoda	Szülő, óvodapedagógus	Befogadási terv	Május
--	-------	--------------------------	-----------------	-------

A leendő óvodapedagógus bemutatása a gyermeknek		Gyermek, szülő, óvodavezető, óvodapedagógus		Aktuálisan
A pedagógusok, személyzet bemutatása a gyermeknek		Gyermek, szülő, óvodavezető, óvodapedagógus		Április
3. Fogadó környezet alakítása az óvodában				
Kapcsolatfelvétel a kiválasztott intézménnyel	Telefon, internet	Gondozónő, óvodapedagógus		Március
Hospitálás a csoportban	Óvodai csoportszoba	Szülő, gondozónő	Hospitálási napló	Április
A fogadó pedagógusok felkészítése		Gyógypedagógus		Április
A fogadó gyermekcsoport felkészítése	Csoportszoba	Óvodapedagógus		Szeptember
A fogadó gyermekek szüleink felkészítése	Csoportszoba	Óvodapedagógus	Jegyzőkönyv a szülői értekezletről	Június
A fogadó személyzet felkészítése	Nevelői szoba	Óvodavezető		Május
A szülő bemutatása a leendő csoportvezetőnek	Nevelői szoba	Óvodavezető		Március

Konzultáció a gyógypedagógussal	Nevelői szoba	Gyógypedagógus, óvodapedagógus	Mérési eredmények, személyes profil	Március
Közös megbeszélés az átadó és átvevő csoportvezetők, valamint a szülő részvételével	Nevelői szoba	Szülő, pedagógusok	Feljegyzés	Május
A szakvélemény, diagnózis értelmezésének segítése		Gyógypedagógus, óvodapedagógus	Szakértői vélemény	Május
Kortárssegítő rendszer kialakítása				
A fogyatékoság típusának megfelelő környezet kialakítása - akadálymentesítés (pl. pihenő szoba, protetikus környezet, tanulást segítő eszközök bérlése, vásárlása)	Egyéni igényeknek megfelelő tárgyi eszközök	Óvodavezető		Folyamatos
4. A szülő segítése a dokumentáció lebonyolításában				
Jelentkezés		Szülő, óvodavezető	Felvételi napló	Április-május
Szakvélemények bonyolítása		Gyógypedagógus, szülő	Szakértői vélemény iránti kérelem	Március

Kontrollvizsgálatok kérése		Gyógypedagógus, szülő	Szakértői vélemény iránti kérelem	Március
Egészségügyi vizsgálatok bonyolítása		Szülő, orvos, védőnő	Korábbi egészségügyi vizsgálati eredmények dokumentumai Zárójelentés	Augusztus végén

8.3. Átvezetés az óvodából az általános iskolába

Feladat	Tárgyi feltétel	Személyi feltétel	Dokumentációs feltétel	Idő
1. Információ nyújtása a családnak				
Kapcsolatfelvétel a gyermekkel és a szülővel.	Telefon	Óvónő, tanító, gyógypedagógus, szülő, indokolt esetben az intézményvezető	Szakértői vélemény, szülői hozzájárulás, emlékeztető	Tárgyév tavaszán
Szülői igények felmérése. Információnyújtás a család részére az őket érintő kérdésekről.	Intézményi helység	Óvónő, gyógypedagógus, szülő, indokolt esetben az intézményvezető	Konzultációs űrlap	Tárgyév tavaszán
Tájékozódás a gyermek korábbi fejlesztéséről	Korábbi dokumentációk	Szakemberek, szülő	Feljegyzések	Tárgyév tavaszán

A szülő elképzelésének és a szakemberek javaslatának összehangolása	Intézményi helység	Az eljárás során érintett szakemberek, és a szülők	Feljegyzések	Tárgyév tavaszán
A szülő tájékoztatása az átvezetés menetéről	Intézményi helység	Az eljárás során érintett szakemberek, és a szülők	Konzultációs úrlap	Tárgyév tavaszán
A gyermek erősségeinek és gyengeségeinek felmérése	Óvodai csoportszoba	A küldő és a fogadó pedagógusok	Feljegyzések, fejlesztési lapok	Tárgyév tavaszán
Az fogadó intézmény segítő szakembereinek tájékoztatása	Intézményi helység	A fogadó intézmény pedagógusai, szakemberei		Május-június vagy szeptember

2. A gyermek felkészítése, új készségek kialakítása

Hospitálás a csoportban; személyes profil készítése	Óvoda	Gyógypedagógus, pedagógusok	Hospitálási jegyzőkönyv	Tárgyév tavasza
Diagnosztikus mérések. Az eredmények összegyűjtése.	Óvoda	Gyógypedagógus, pedagógusok	fejlesztőlapok	Tavasztól folyamatos

A fejlesztendő területek kijelölése, fejlesztés menetének megbeszélése, a fejlesztő	Óvoda, iskola	Gyógypedagógus, pedagógusok	Egyéni fejlesztési terv Egyéni fejlesztési terv	Folyamatos

munka koordinálása.				
Közös rendezvények szervezése (átadó és átvevő intézmény)	Óvoda,iskola	Szülő, fogadó intézmény alkalmazottai	Feljegyzés	Aktuálisan
A fogadó intézmény megismertetése a tanulóval (helységek és azok funkciói)	Iskola épülete	Tanító,kulcsemberek	Feljegyzés	Folyamatos
A leendő osztályfőnök bemutatása a gyermeknek	Iskola	Tanító, gyógypedagógus, szülő	Feljegyzés	Folyamatos
A pedagógusok, személyzet bemutatása a gyermeknek	Iskola	Tanító,védőnő,gyermekvédelmi felelős, gyógytestnevelő	Feljegyzés	Folyamatos
3. Fogadó környezet alakítása				
Kapcsolatfelvétel a kiválasztott intézménnyel	Telefon, elektronikus levél, levél			Aktuálisan
Hospitálás a csoportban	Óvoda	Gyógypedagógus, és a fogadó tanító	Hospitálási jegyzőkönyv	Aktuálisan
A fogadó pedagógusok felkészítése	Iskola	Gyógypedagógus		Folyamatos

A fogadó gyermekcsoport felkészítése	Iskola	Tanító, gyógypedagógus		Szeptember
A fogadó gyermekek szüleinek felkészítése	Iskola	Gyógypedagógus, tanító		Szeptember
A fogadó személyzet felkészítése	Iskola	Tanító		Szeptember
A szülő bemutatása a leendő osztályfőnöknek	Óvoda, iskola	Óvodapedagógus, tanító		Április
Konzultáció a gyógypedagógussal	Óvoda, iskola	Óvodapedagógus, tanító	Konzultációs űrlap	Folyamatos
Közös megbeszélés az átadó és átvevő csoportvezető/ osztályfőnök, valamint a szülő részvételével	Óvoda, iskola	Átadó és átvevő pedagógus, szülő	Konzultációs űrlap	Folyamatos
A szakvélemény, diagnózis értelmezésének segítése		Gyógypedagógus	dokumentáció	Folyamatos
Kortárssegítő rendszer kialakítása (tanulópárok)		Tanító	tervezés	Szeptember

A fogyatékoság típusának megfelelő környezet kialakítása - akadálymentesítés (pl. pihenő szoba, protetikus környezet, tanulást segítő eszközök bérlése, vásárlása)	Az egyéni igényeknek megfelelő tárgyi eszközök	Gyógypedagógus, technikai személyzet		Folyamatos
4. A szülő segítése a dokumentáció lebonyolításában				
Jelentkezés		Óvodavezető	Aktuális dokumentáció	Áprilistól
Szakvélemények bonyolítása		Szakértői bizottság	Szakértői vélemény kérelem	Aktuálisan
Kontrollvizsgálatok kérése		Gyógypedagógus	Szakértői vélemény kérelem	Aktuálisan
Egészségügyi vizsgálatok bonyolítása		Védőnő	Egészségügyi dokumentáció	Aktuálisan

Az egyéni átvezetés minőségértékelését az utánkövetési modell szolgálja.

9. MELLÉKLET - AZ EGYÉNI ÁTVEZETÉS DOKUMENTÁLÁSA

K o n z u l t á c i ó s ú r l a p (m i n t a)

Kulcsszemély neve:	
Intézmény:	
Gyermek/tanuló neve:	

Konzultációs partner/ek:
A megbeszélés időpontja, rövid leírása:
Megállapodások:
Ajánlott irodalmak, eszközök:
Probléma, kérdés:
Megjegyzések:
Aláírások:

Személyes profil (minta)

Személyes adatok	
A gyermek/tanuló neve:	
A gyermek/tanuló születési helye, ideje:	
A gyermek/tanuló jogi státusza:	
A szülő/gondviselő neve:	
A szülő/gondviselő elérhetősége:	
Előzmények	
Az előző ellátó intézmények neve, címe:	
Korábbi intézményekben végzett terápiák:	
Egészségügyi információk (pl. diagnózis, egyéb betegségek, gyógyszeresedés, gyógyszerérzékenység, allergia):	
Jelen állapot	
Kedvelt tevékenységek:	
Motiválhatóság (módja, eszközei):	
Kognitív jellemzők:	
A kommunikáció (módja, eszközei, szintje) jellemzői:	
A társas viselkedés (kortársak, családtagok, segítők, idegenek) jellemzői:	
Az önállóság, önkiszolgálás (pl. étkezés, öltözködés, tisztálkodás, illemhely használata, közlekedés, feladatvégzés) jellemzői:	
Viselkedésproblémák és bevált kezelési stratégiák:	

Tervek	
Személyes igények:	
Szülői igények:	

H o s p i t á l á s i j e g y z ő k ö n y v (m i n t a)

Kulcsszemély neve:	
Gyermek/tanuló neve:	
A hospitálás helye és dátuma:	
A foglalkozás jellemzői:	
Megfigyelések	
A foglalkozás menete	Megfigyelések
Elemzés, következtetések	

Egyéni fejlesztési terv (minta)

Név:

BNO kód:

Életkor, osztályfok:

Időszak:

Készítették:

A fejlesztés területei a szakértői vélemény alapján:

A fejlesztés területei a diagnosztikus mérés és/vagy az előző fejlesztési időszak tapasztalatai alapján:

Funkciók, amikre támaszkodni lehet: Habilitációs-rehabilitációs

óraszám:

Fejlesztési terület:			
A fejlesztés célja:			
Az értékelés alapelvei:			
A fejlesztés helye, a fejlesztő személye:	Fejlesztendő készség és/vagy képesség és/vagy kompetencia: Feladatok, tevékenységek:	Munkaforma, módszer, eszköz:	A fejlesztés ideje, gyakorisága:
A fejlesztés követelménye:			

TÁMOP-3.4.2.A-11/1-2012-0010**Sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja****Szülői partnerség****1.1. Az óvodánk szerepe**

A Deák Óvoda körzete viszonylag nagy, főleg lakótelepről, lakóparkokból érkeznek hozzánk a gyerekek, elsősorban családból, bölcsődéből. Az intézmény 200 férőhelyes.

Óvodai nevelés országos alapprogramjának bevezető sorai ennek megfelelően alapelveként fogalmazták meg, hogy „a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő szerepet játszanak.” Általában véve elmondható, hogy a szülők szuverenitásának tiszteletben tartása rendkívüli módon jellemzi a hazai közgondolkodást. A társadalmi nyilvánosság terében kivételesnek tekinthetők az olyan tartalmú „megszólalások”, melyek a szülők felelősségét hangsúlyozzák abban a vonatkozásban, hogy a gyermekeiket milyen egészségi, lelki, szellemi állapotban küldik az óvodába (vagy később az iskolába).

A csoportokban két óvodapedagógus és egy dajka dolgozik összehangolt nevelőmunkára törekedve, amely a gyermekek nevelése során állandó értékként jelenik meg.

Az intézményvezető munkáját a vezetőhelyettes segíti.

A veszélyeztetett, illetve hátrányos helyzetű gyerekeket és családjukat a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős kíséri figyelemmel.

A gyógypedagógiai ellátáshoz szükséges gyógypedagógust, szomatopedagógust, logopédust az Újpesti Speciális Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézmény biztosítja számunkra.

Óvodánk minden dolgozója elkötelezetten törekszik a nyugodt, derűs légkörben történő gyermeknevelésre, amely során a pedagógus szakértelmével, mintaadásával biztosítja a gyermek számára szükséges tevékenységeket.

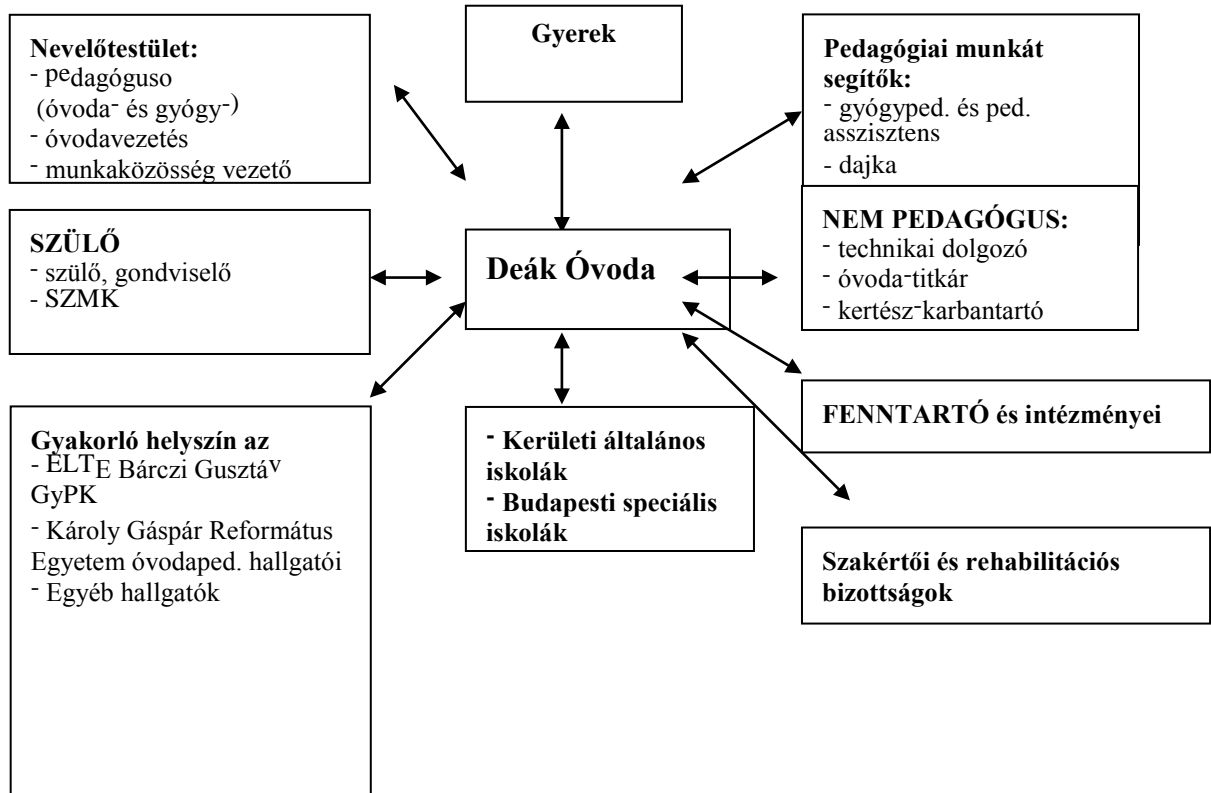
Az intézmény működésének javítása és fejlesztése

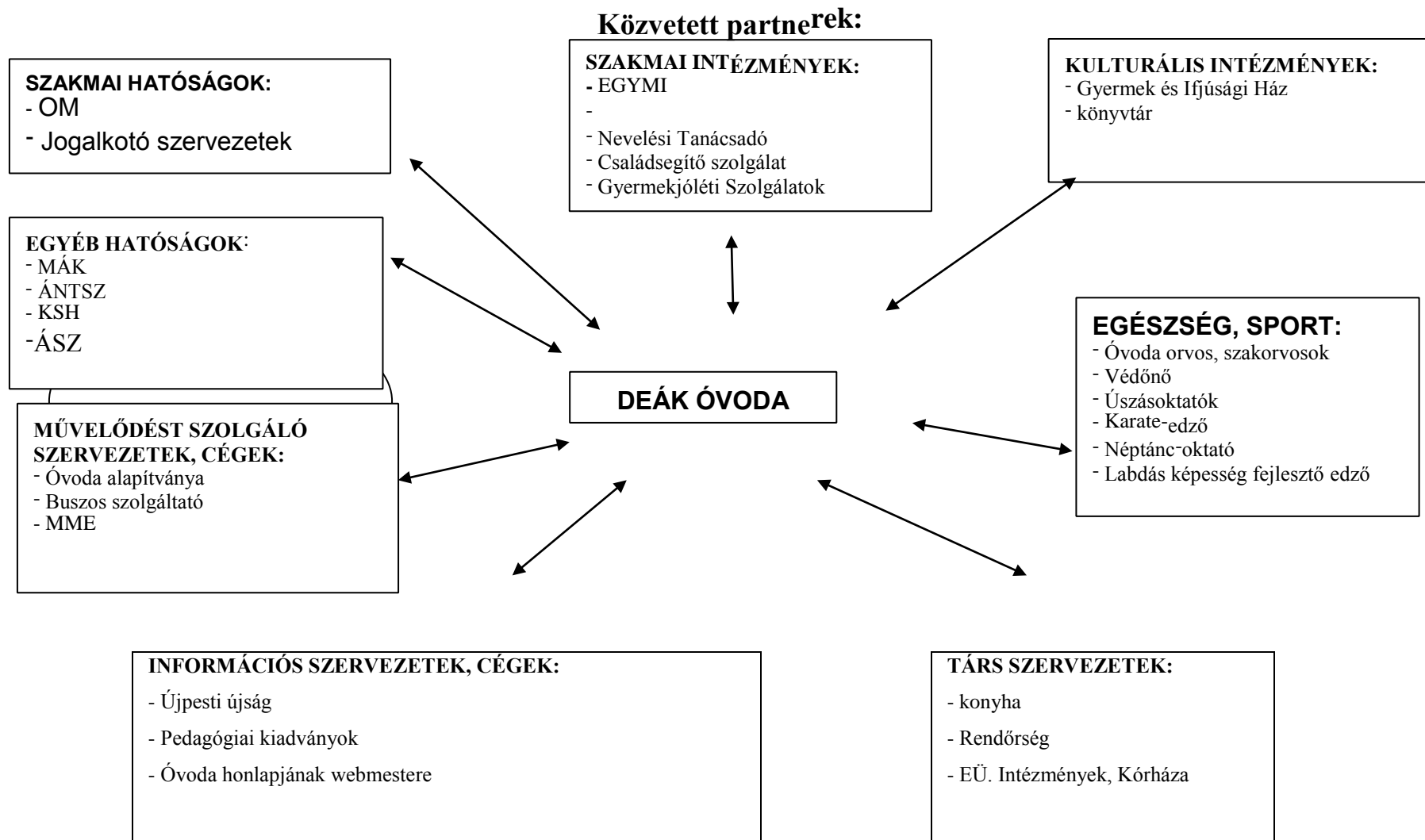
A feltételrendszer a megrendelők elégedettségének, és a pedagógiai munkájának a vizsgálata után összehasonlító elemzést végzünk. Felállítjuk a javítást

kívánó területek jegyzékét. Meghatározzuk a végrehajtás prioritást. Tervet készítünk a javítandó területekről. A PDCA ciklust alkalmazva bevezetjük a kitűzött területre vonatkozó szabályozást.

Partnerkapcsolatok feltárása és irányítása:

Közvetlen partnerek:

A partnerek azonosítása, igényeinek és elégedettségének mérése:

Közvetlen (belső) partnerek					
Partnerek	A partnerek képviselői	Az azonosítás gyakorisága	Az elégedettségvizsgálat módszere	A vizsgálat gyakorisága	A vizsgálat értékelési helye
Intézményvezető	Intézményvezető helyettes	A vezetői pályázat ideje 5évente	Interjú	3 évente	Munkatársi értekezleten, faliújságon
Óvodapedagógusok	Közalkalmazotti tanács vezetője	Évente	Kérdőív	2 évente	Nevelőtestületi értekezleten, faliújságon
Pedagógiai munkát segítők	Közalkalmazotti tanács vezetője	Évente	Kérdőív	2 évente	Munkatársi értekezleten, faliújságon
Gyerekek	Óvodapedagógusok	Évente	Horváth-Dubecz vizsgálat	évente	Megbeszélés szel magyarázattal

Közvetlen (külső) partnerek					
Partnerek	A partnerek képviselői	Az azonosítás gyakorisága	Az elégedettségvizsgálat módszere	A vizsgálat gyakorisága	A vizsgálat értékelési helye
Szülő ¹	SZMK elnöke		Kérdőív	Évente	Csop.szül ért. hírdetőtábla

¹ Minden évben csak az 5 évesek szüleit kérdezzük, így minden szülő egyszer tölti ki a kérdőívet!

Fenntartó	Okt.Biz.elnöke	Évente	Irányított interjú	Évente	Beszámoló, megbeszélés
Iskola ¹	Alsós munkak. vezetője		Irányított interjú	Évente	Megbeszélés, jegyzőkönyv
Egészségügy	Védőnő		Irányított interjú	Kétévente	Megbeszélés, jegyzőkönyv
Szoc.ágazat	Gyermekj.szolg . vezetője		Irányított interjú	Kétévente	Megbeszélés, jegyzőkönyv
Szakszolgálat	Nevelési tan vezetője		Irányított interjú	Kétévente	Megbeszélés, jegyzőkönyv

Kommunikáció a partnerekkel:

Az intézményi hatékony működés alapja a jó kommunikációáramlás és az információcsere folyamatos működtetése. A Deák Óvodában a belső kapcsolattartást a következőképpen kívánjuk működtetni:

A heti munkát a csoportban dolgozó két óvodapedagógus közösen határozza meg.

A munkaközösség tagjai munkájukat az éves munkaterv alapján végzik, amelynek betartása mindnyájuk számára kötelező.

A munkaközösség havonta tart kötelező értekezletet, melyen egyeztetik a következő időszak feladatait. Vitás kérdésekben döntő szava a munkaközösség vezetőjének van, aki ilyen esetekben kétszeres szavazati joggal rendelkezik.

Az egyes partnerek kiszámítható együttműködési formáit az alábbi táblázat tartalmazza:

Partner	Partner képviselője	Intézményi kapcsolattartó	Kapcsolat formája	Kapcsolat gyakorisága
Óvónők	Közalk.t. elnöke	Intézményvezető helyettes	Nevelőtestületi ért., nevelés nélk.munkanap	Évente 5 alkalommal

¹ Az alsós nevelők közül az 1.évfolyamon tanítókat kérdezzük minden évben.

Alkalmazottak	Közalk.t. elnöke	Intézményvezető	Alkalmazotti értekezlet	Évente 5 alkalommal
Dajkák	Közalk.t.tagja	Intézményvezető helyettes	Munkatrási ért., eseti megbeszélések	Évente 2-3 alkalom
Szülők	SZMK elnöke	Intézményvezető	Szülői ért., fogadóóra	Évente 3 szül.ért., 3 havonta fogadóóra, évente 2 nyílt nap
Fenntartó	Okt.B. vezetője	Intézményvezető	Megbeszélés, beszámoló	Havonta
Iskola	Alsós munkak. vezetője	Óvodapedagógusok	Munkaközösségeken való közös részvétel	Évente 2x
Szakszolgálat	Szakszolgálat vezetője	Intézményvezető	Megbeszélés, értekezlet,, írásos anyag	Szükség esetén
Egészségügy	Védőnő	Intézményvezető	Megbeszélés, értekezlet	Kéthetente védőnői, évente orvosi vizsgálat, szűrés
Alapítvány	Kuratórium elnöke	Intézményvezető	Értekezlet, megbeszélés	Esetenként munkaterv alapján
Szoc.ágazat	Gyermekjóléti Szolg. vezetője	Gyermekvédelmi felelős	Egyeztető értekezlet, írásos anyag	Havonta

Nevelési tevékenységek értékelése:

A gyermekek fejlődésének nyomon követése, a fejlődési napló használatának rendje:

A gyermekek fejlődésének nyomon követése az óvodapedagógusok feladata.

Minden gyermek fejlődését azonos fejlődésmérő lapon követjük, melyet a nevelőtestület dolgozott ki.

A fejlődésmérő lapok anamnézist és a legfontosabb fejlődési mutatókat tartalmazza.

Meghatározásához a Nevelőtestület 50%-a + 1 fő írásos javaslata szükséges.

Az anamnézis felvétele a gyermekek óvodába lépést követően legkésőbb két héttel sort kell teremteni. A fejlődésmérő lap vezetése folyamatos.

A gyermekek mérése:

A gyermekek mérésénél az irányított megfigyelést alkalmazzuk az egyes nevelési területek vizsgálatakor.

A mérőmódszer használata minden pedagógus számára kötelező.

A mérés összesítése, értékelése a csoportban dolgozó óvodapedagógusok feladata. Minden összesített eredményről az óvodapedagógusok a nevelőtestületi értekezleteken kötelesek beszámolni.

Az iskolába készülő gyermekek kimeneti mérését tesztlapok alapján és megfigyelés alapján elvégezzük, minden év februárjában. A tesztlapok azokat az alapvető képességeket vizsgálják, és az iskolai életmódhoz feltétlenül szükségesek az óvodai módszerekkel mérhetők.

A pedagógiai munka mérése:

Egységesen kidolgozott szempontsor alapján, az éves munkatervben rögzített nevelési területeket minden óvónő önvizsgálattal ellenőrzi és értékeli. Az értékelés elkészítésének ideje június közepe.

Az önértékelés eredményeként alakítja ki a nevelőtestület a következő tanév kiemelt feladatait.

Alapelvek, amelyekhez a pedagógusoknak célszerű alkalmazkodnia:

Tegyünk erőfeszítéseket annak érdekében, hogy kiderítsük, hogyan támogathatjuk a leghatékonyabban a szülőket magánszférájuk megsértése nélkül.

A szülő tájékoztatása elérhetőségünkről és kapcsolati készségünkről.

Elvárások, célok, szokások, követelmények egyértelmű közlése.

Tiszteletteljes ítélkezés és minősítésmentes kommunikáció. A partneri viszony elismerése és ennek kifejezésre juttatása.

A szülői kompetenciák tiszteletben tartása, annak elismerése, hogy ők ismerik legjobban saját gyermeküket.

Minden szülők részéről jövő információ és erőfeszítés értékelése.

A hatékony együttműködés hangsúlyozása a közösen elérendő sikerek érdekében.

Telefonbeszélgetés, közvetlen kommunikációs alkalmakkor és nyilvános információs felületeinken pozitív üzenetek küldése a gyerekekről. A szülői segítségnyújtás hatékony módozatainak támogatása.

Érzékeltesük a szülőkkel, hogy szívesen látjuk őket az óvodában, csoportszobákban, rendezvényeinken, eseményeinken.

Létesítsünk személyes kapcsolatot a szülőkkel, őszintén beszéljünk gyermekükkel kapcsolatos problémákról, gondokról. Megerősítve a pozitívumokat, tegyünk objektív kijelentéseket, kerüljük a negatív minősítéseket.

Kérdezzük meg a szülőket arról, hogy tapasztaltak-e az általunk felvázolt problémához hasonlókat, vagy korábban kaptak-e ilyen jellegű visszajelzést más pedagógustól.

Érzékeltesük, hogy mindent megteszünk annak érdekében, hogy gyermek jól tudjon teljesíteni az iskolában.

Kérjük a szülők segítségét, és kérdezzük meg, hogy nekik van-e javaslatuk egy-egy probléma megoldását illetően.

Legyen időnk arra, hogy meghallgassuk a szülőket, kommunikáljuk feléjük érdeklődésünket és tiszteletünket.